

ІСТОРІЯ АРХІТЕКТУРИ

Тема 1. Будівництво і архітектура найдавніших часів

Будівництво і архітектуру найдавніших часів поділяють на періоди:

- палеоліт (200000...12000 рр. до н. е.);
- мезоліт (12000...9000 рр. до н. е.);
- неоліт і енеоліт (8000...4000 рр. до н. е.);
- бронзовий вік (4000...2000 рр. до н. е.).

- **Палеоліт** – у 12...10 тис. р. до н. е. у теплих районах наприкінці льодовикового періоду почали розселятися угруповання людей по 60...100 чоловік, які володіли вогнем і нешлифованою кам'яною зброєю. Основа суспільного устрою – **матріархат**. Основний вид діяльності – збирання їстівних рослин і охота.
- **Мезоліт** (11...6 тис. р. до н. е.) – наявність відшлифованої кам'яної зброї. Відхід льодовиків призвів до появи лісових і степових районів з різноманітним тваринним світом, що стимулювало появу землеробства та скотарства.
- **Неоліт і енеоліт** (6...2 тис. р. до н. е.) – осідлий спосіб життя, виробництво мідної зброї та знарядь праці.
- **Бронзова доба** (2...1 тис. р. до н. е.) – з'явилась бронзова зброя, яка збільшила ефективність полювання, чоловічої роботи по добуванню металу, обробки деревини, каменю, будівництва житла, що сприяло формуванню суспільства за принципом патріархату. До нашого часу з бронзової доби дійшли:

Мезоліт (11000...6000 рр. до н. е.)

Найдавнішими(культовими) спорудами на планеті (9000 рр. до н. е.)

є мегалітичні **храми Гебеклі-Тепе** на території Вірменського нагір'я Туреччини.

При розкопках кургану «Пузатого пагорку» висотою 15 м і діаметром 300 м виявлено до 20 споруд округленої та овальної форми у плані діаметром від 10 до 30 м. Стіни споруд з кам'яних стовпів з проміжками закладеними необробленими каменями. В центрі споруди також встановлені кам'яні стовпи. Підлоги з випаленого вапняку, а уздовж стін розташовані низькі кам'яні лавки.

Стовпи храмів, вагою до 20 т, прикрашені різьбою по каменю у вигляді тварин і абстрактних піктограм.

Камінь добували поблизу, в каменоломнях знайдені незакінчені колони.

а

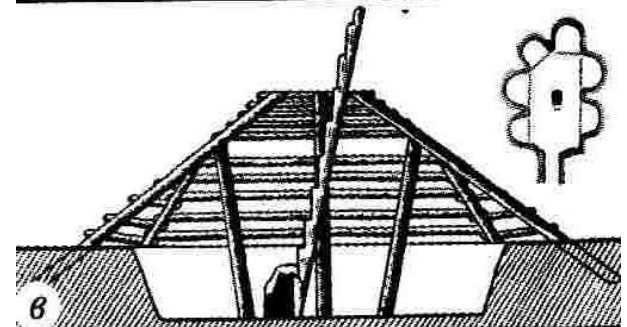
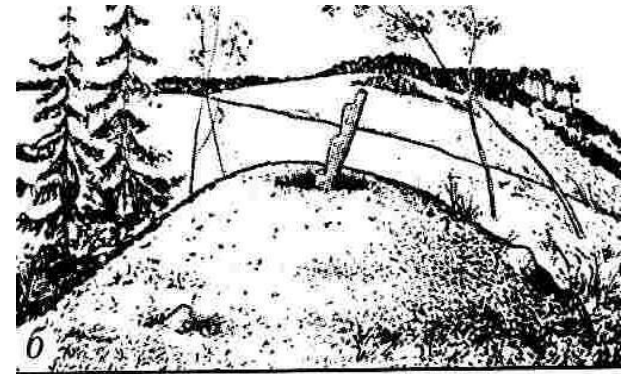

б

Мегалітичні храми Гебеклі-Тепе, м. Шанліурфа, Туреччина, 9000 рр. до н. е., Всесвітня спадщина ЮНЕСКО:
а – археологічні розкопки, сучасний вигляд; б – моноліт з барельєфом пантери

Тимчасові житла поділялись на **наземні** та **надземні** підняті на **стовпах над поверхнею**. За формою вони були **прямокутними з двосхилим дахом** або **круглі – конусоподібні**.

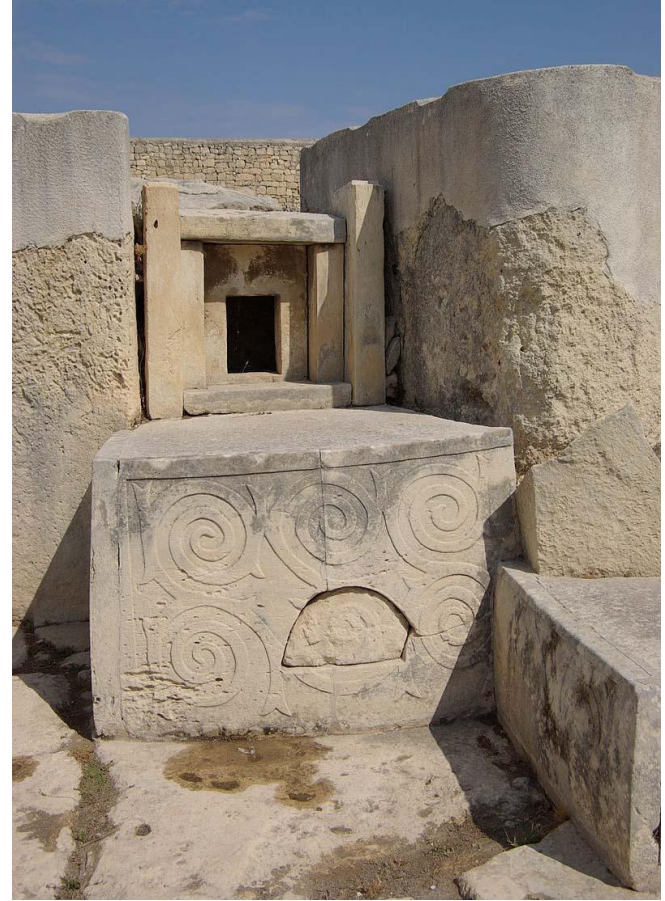
Житло індіанців у Північній Америці:
а, б – загальний вигляд; в – план і розріз

Неоліт і енеоліт (6000...2000 рр. до н. е.)

а

в

б

**Доісторичні мегалітичні храми,
острів Мальта на Середземному морі,
5000...700 рр. до н. е., список
ЮНЕСКО:
а – Джгантія; *б* – Мнайдра; *в* – Таршієн**

Дольмени острова Мальта на Середземному морі

Бронзова доба(2...1 тис. р. до н. е.) – з'явилась бронзова зброя

Цитадель Учхісар, Турція, Каппадокія, 3500...2000 р. до н. е., в скелях з м'якого туфу люди створили житло у вигляді видовбаних

Цитадель Учхісар, Турція, Каппадокія, 3500...2000 р. до н.е. Найвища точка в окрузі цитадель є природною оборонною позицією. Ця величезна кам'яна гора прорізана великою кількістю тунелів, гробниць і житлових

Цитадель Учхісар, Турція, Каппадокія, 3500...2000 р. до н. е., Всесвітня спадщина ЮНЕСКО

Мегалітичні споруди

Споруди з величезних кам'яних брил з'явилися ще наприкінці епохи неоліту та набули розвитку в періоди енеоліту і бронзи. Саме їх створення можна вважати початком формування архітектури, як мистецтва. До мегалітичних споруд зведених з великих каменів (по грецькому «мег» – великий, «лит» – камінь) належать **менгіри, диліти, триліти, дольмени, алін'ємани (алеї), кромлехи.**

Найбільший менгір у Великобританії (більше 40 т) **«Радстонський моноліт»**

Менгір Стоунхенджа Великобританії

Менгіри Стоунхенджа

Менгір «**Гігант**»
біля м. Карнак у Франції

Алін'ємани – алеї з менгірів біля м. Карнак у Франції

а

б

**Алін'ємани – алеї
менгірів,
м. Карнак (Франція):
а – Менек, 11 рядів
довжиною 1165 м,
1099 менгірів;
б – Кермарьо, 10 рядів,
віялоподібний рисунок з
982 каменів**

Менгири в Криму
біля м. Бахчисарай

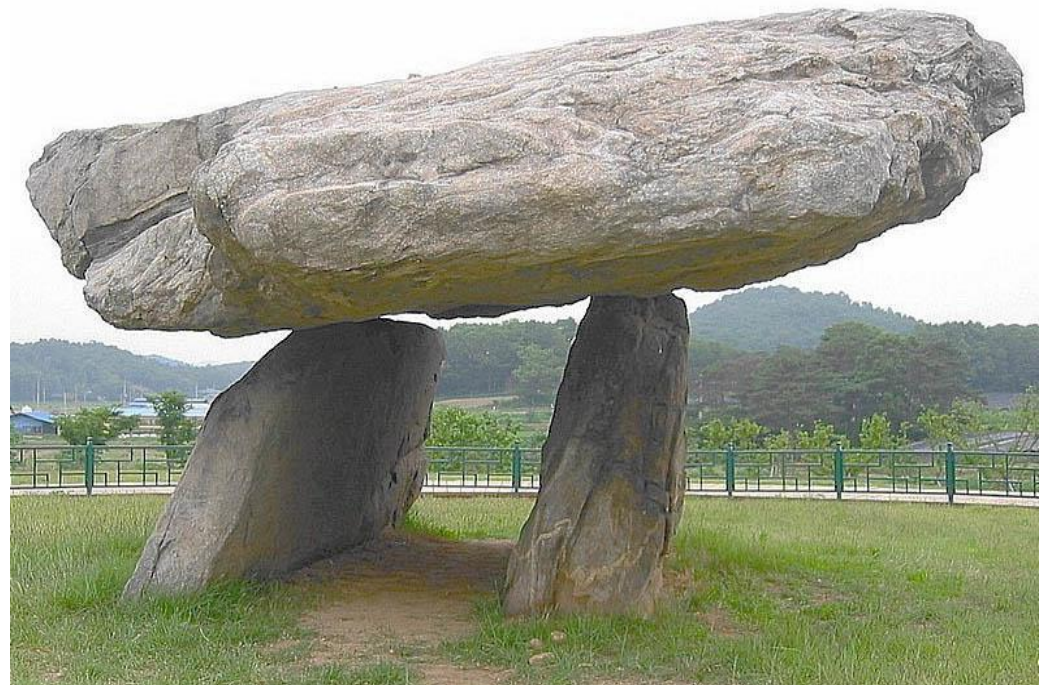

Дольмен – мегалітична споруда, в якій вертикальні плити перекриті горизонтальними чи прямокутні споруди з кам'яних плит або вирубані в скелі з прорізом на фасаді.

Дольмен в Кореї

Дольмени Кореї,
(7000...3000 рр. до н.е.), в 2000
р. включені до списку
Всесвітньої спадщини
ЮНЕСКО:
а – округа Кочхан; б – острова
Канхвадо

Дольмени Антекери,
III тис р. до н. е., Іспанія,
Андалусія, дольмени
Менга, Вера, і гробниця
Ель-Ромераль покриті
земляними курганами,
список ЮНЕСКО

**Дольмен коридорного типу
«В'єра», Андалусія, Іспанія,
2500 р. до н. е.:**
а – портал входу; *б* –
внутрішній вигляд коридору

Дольмен коридорного типу «В'єра», Андалусія, Іспанія, 2500 р. до н. е.

**Дольмени, м.
Карнак
(Френція)**

Дольмен у Бельгії

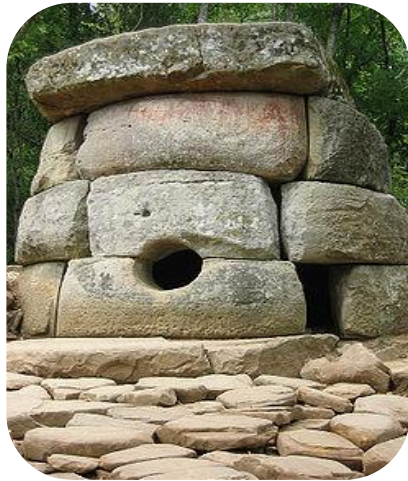

Дольмени в Росії біля м. Геленджик (Краснодарська область)

За технологією зведення дольмени класифікують: **плиточні**, що складаються з шести плит; **складені** – з багатьох кам'яних блоків; **напівмонолітні**, які видовбувались в скелі, а потім перекривались плитою; **монолітні**, що повністю видовбувались у скелі.

плитний

складений з
блоків

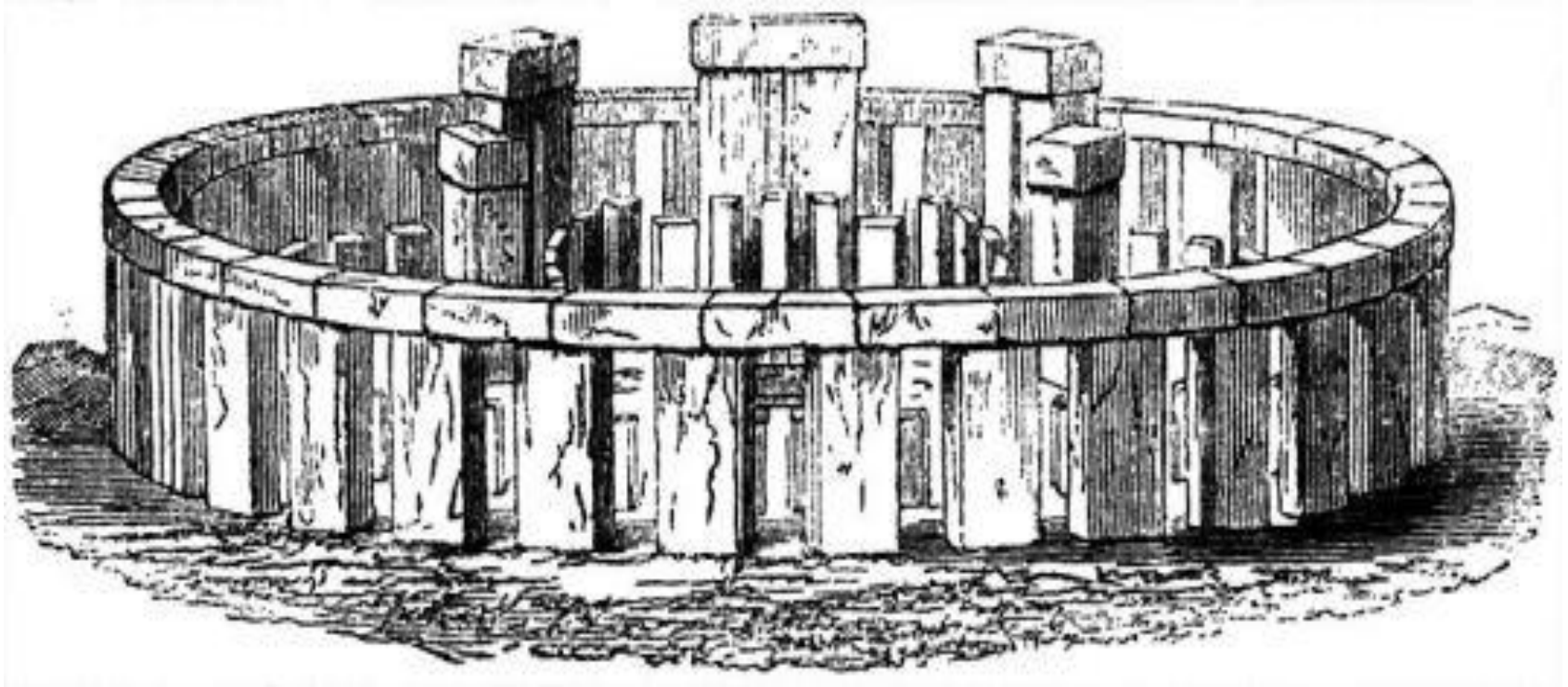
півмонолітний

монолітний

Кромлех – кільцева мегалітична споруда з вертикально установлених каменів, перекритих горизонтальними каменями – перемичками.

Кромлех Стоунхендж в Англії, розташований на Солсберійській долині (130 км від Лондона). Круг діаметром 33 м з каменів висотою 4,1 м, а у середині триліти висотою 7,3 м. Початок спорудження 4000...3000 р. до н. е.

**Кромлех Стоунхендж у Англії. Початок спорудження 4000...3000 р. до
н. е.**

Кромлех Стоунхендж у Англії. Початок спорудження 4000...3000 р. до н. е.,
бронзовий вік, Всесвітня спадщина ЮНЕСКО

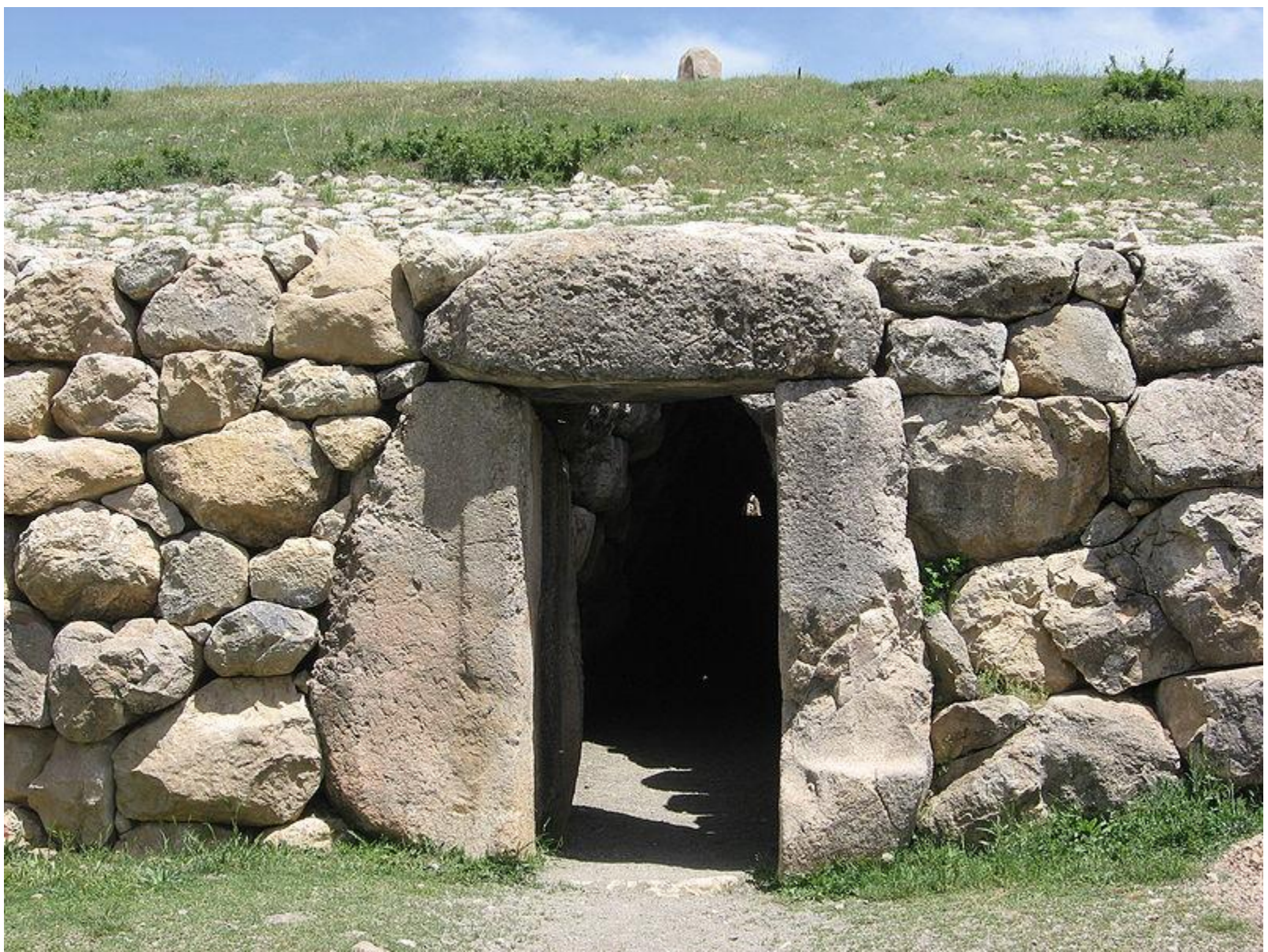
Кромлех Стоунхендж у Англії. Початок спорудження
близько 3000 р. до н. е.

Місто Хаттуса, Турція, столиця Хетської держави, зруйноване в 1200 р. до н. е.

Місто Хаттуса, Турція, столиця Хетської держави, зруйноване в 1200 р. до н. е.

Дольмен Хаттуса, Турція, 2 тис. років до н.е.

**Левові ворота, циклопічна кладка Хаттуса, Турція, 2 тис. років до н.е.,
Всесвітня спадщина ЮНЕСКО**

Доісторичне житло на палях, на околицях Альп, Німеччина, 5...1 тис. р. до н.е., входить до списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО

Доісторичне житло на палях, на околицях Альп, Німеччина, 5...1 тис. р. до н.е., входить до списку Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО

Житло часів Трипільської культури, музей «Старовинна Аратта-Україна» в с. Трипілля. **Трипільська культура**, культура Кукутени, 5000...2650 р до н.е., територія між річками Дунай і Дніпро

Музей «Старовинна Аратта-Україна» в с. Трипілля

Курган – земляний насип над поховальною ямою. Перші кургани на території України в 4000...2000 р. до н.е. створені племенами араттів і аріїв. Найбільш відомі із розкопаних: кургани в с. Усатово (Одеська область) і біля м. Комсомольск (Полтавська область)

Кам'яна могила, 12 тис. р. до н.е., Запорізька область, Мелітопольський район, курган з кам'яних глиб, всередині печери і гроти, в яких збереглися петрогліфи (рисунок і символи)

Петрогліф – зображення мамонта
в гроті №7

Архітектура рабовласницької епохи

Тема 2. Архітектура стародавнього Єгипту

Єгипет – рабовласницька держава, розташована в Африці уздовж річки Ніл, шириною 15...25 км, довжиною 1500 км, оточена нагір'ями Лівійської та Аравійської пустель.

Сучасний Єгипет – це велика арабська країна з населенням 70 млн. чоловік, з яких у столиці проживає 22 млн. людей. Основний дохід держави: мито з пароплавів, які проходять через Суецький канал, експорт нафти, туризм, продаж сільськогосподарської продукції та електричної енергії, що виробляє Асуанська гребля.

Історію Єгипту поділяють на періоди:

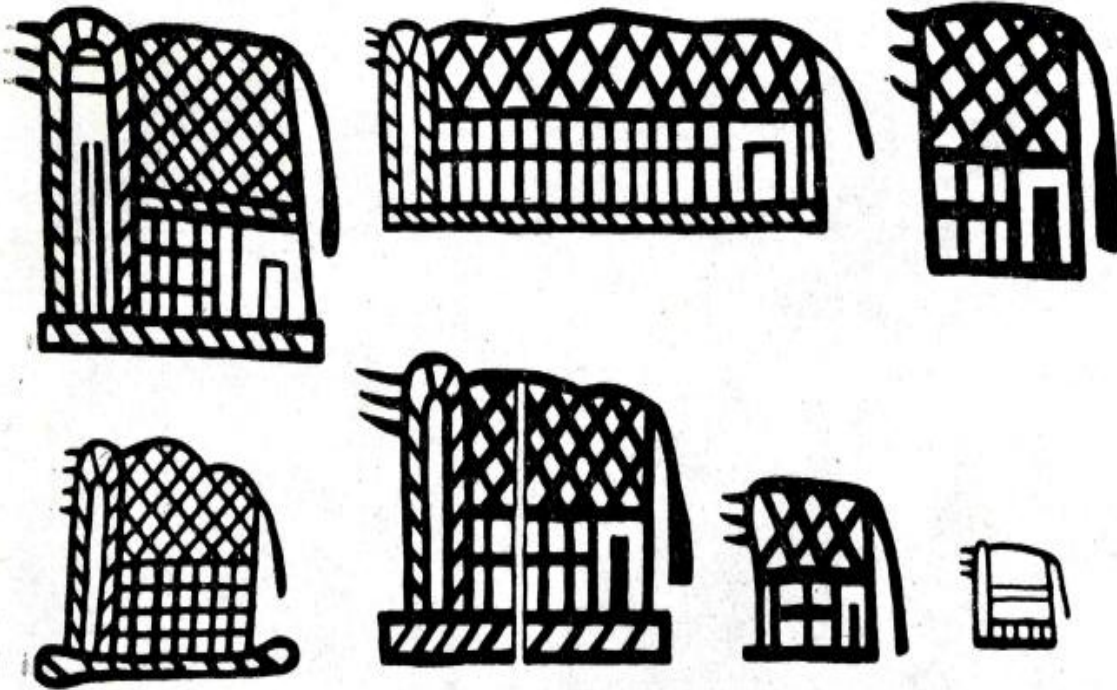
1. Архітектура додинастичного періоду – 5000...3000 рр. до н. е.
2. Раннє царство – 3000...2800 рр. до н. е.
3. Стародавнє царство – 2800...2400 рр. до н. е.
4. Середнє царство – 2400...1600 рр. до н. е.
5. Нове царство – 1600...1100 рр. до н. е.

Основою релігії був культ загробного життя, безсмертя душі людини поки на землі зберігається тіло померлого.

Архітектура додинастичного періоду

(5000...3000 рр. до н. е.)

**Ієрогліфи у вигляді
стародавнього житла,
Саккара**

Першим житлом людини слугували ями і печери. Крім того споруджувалися навіси і намети з натягнутих на жердини шкур. З очерету плели циновки і будували прості плетені перегородки, перекриті зверху теж плетивом. В нарисах ієрогліфів зберігся зовнішній вигляд цього старовинного житла. Стіни робили прямими, покриття трохи похилими із закругленими кряями. Невисокий проріз в стіні слугував дверима.

У результаті тривалої боротьби (IV тис. р. до н. е.) в долині Нілу виникли два царства: Верхній (південний) і Нижній (північний) Єгипет. В кінці IV тис. р. до н. е. цар Верхнього Єгипту Нармер підкорив царя Нижнього Єгипту і створив єдину централізовану державу. На честь здобуття перемоги було встановлено пам'ятник «**Плита фараона Нармера**» – палетка Нармера, яка зберігається в Єгипетському музеї Каїра

Плита фараона Нармера, кінець IV тис. р. до н. е., експонат Єгипетського музею, Каїр: *a* – аверс палетки; *b* – реверс палетки

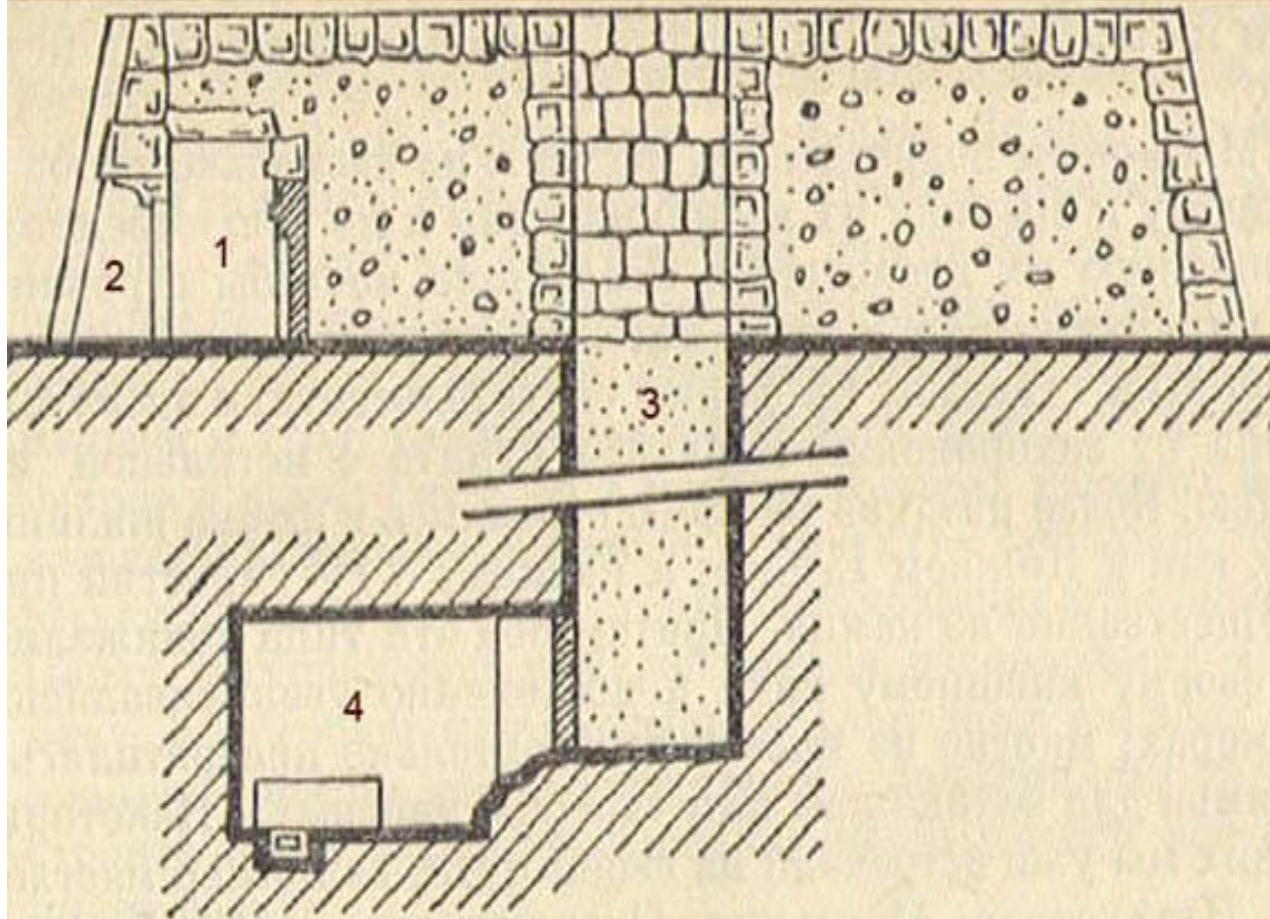
Палетка Нармера – пластина у вигляді щита висотою 635 мм, шириною 420 мм, товщиною 25 мм, з темного сіро-зеленого алевроліту, сторони оформлені висіченими виступаючим рельєфом із зображенням епізодів боротьби між Верхнім і Нижнім Єгиптом. Палетка є зразком початку ранньої писемності в історії Єгипту – перехідна стадія від рисункового

Раннє царство (3000...2800 рр. до н. е.)

В долині Нілу склалося примітивне рабовласницьке суспільство, на чолі держави стояв фараон, столиця м. Мемфіс в дельті р. Ніл

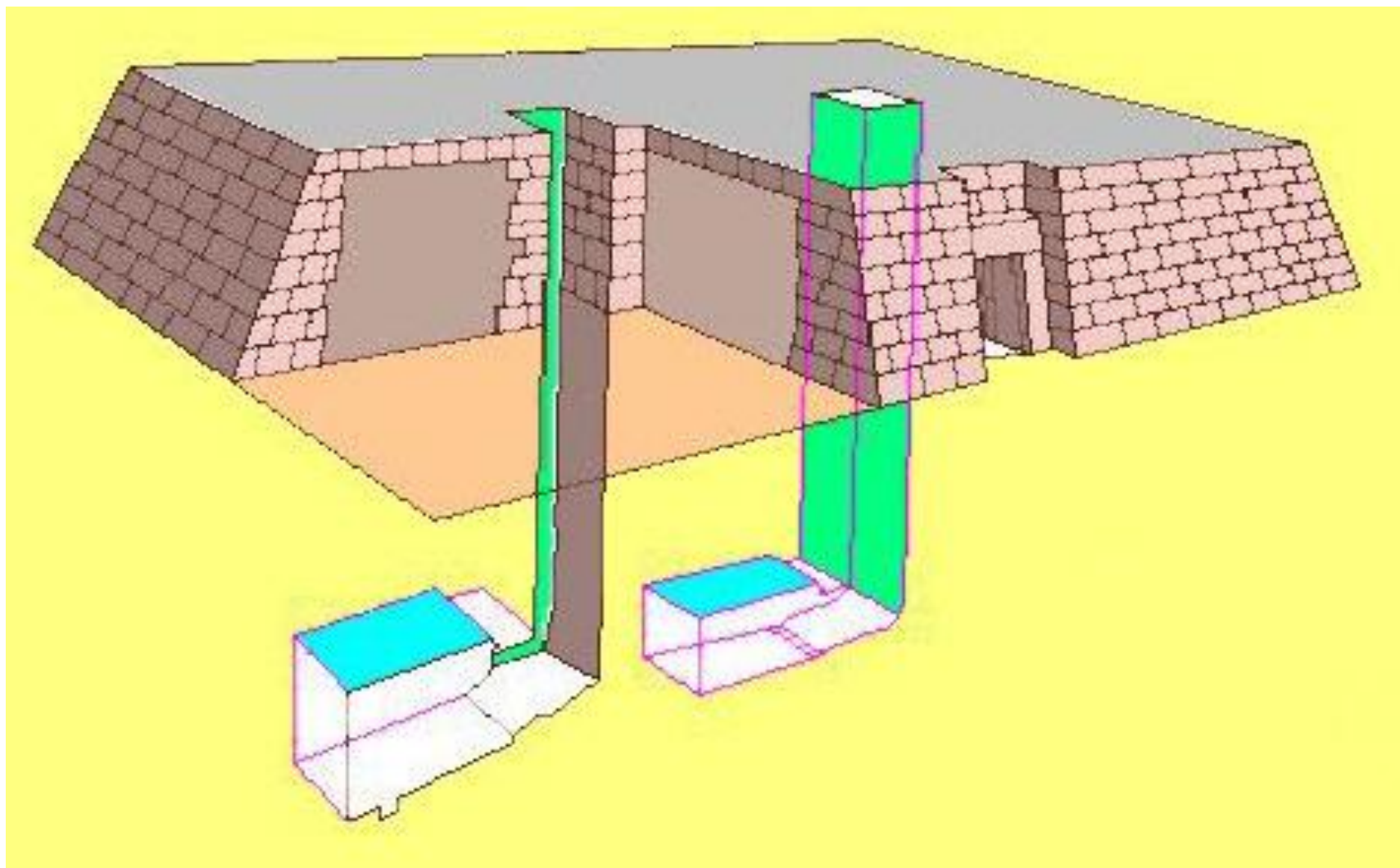
Будівництво меморіальних кам'яних гробниць – **мастаба**, прямокутних у плані та трапецеподібних у розрізі складались з декількох камер: *передньої відкритої* – для поминальних обрядів; *середньої закритої* – із замурованою статуєю померлого та дарами для нього або живописними та рельєфними зображеннями їх на стінах; *дальньої закритої* – із саркофагом і мумією померлого, розміщеними в колодязі підлоги.

У покритті мастаба передбачали отвір для вільного переміщення душі померлого. Розміри мастаба за висотою складали 7...8 м.

Мастаба:

- а* – загальний вигляд;
- б* – розріз;
- 1* – «сердаб» зі статуєю померлого;
- 2* – каплиця (молельня);
- 3* – шахта;
- 4* – поховальна камера із саркофагом

Мастаба

05.08.2011 12:14

Саркофаг і мумія
фараона у
Британському музеї
Лондона

05.08.2011 12:16

Житло фараонів Раннього царства, які умовно можна назвати палацами, зводилося з дерев'яних пальмових колод. Уявлення про такий палац дає зображення на меморіальній стелі третього фараона I династії Джета, знайденої в Абідосі

Меморіальна стела фараона Джета із зображенням палацу, кінець 3100 р. до н. е., експонат музею в Луврі

Стародавнє царство

царство

2800...2400 рр. до н.е.).

Піраміда

Джосера в Саккара, 2780 р. до н.е., арх.

Імпотех,

шість мастаб

утворили

уступчасту

піраміду

висотою 60 м,

109 x 121 м з

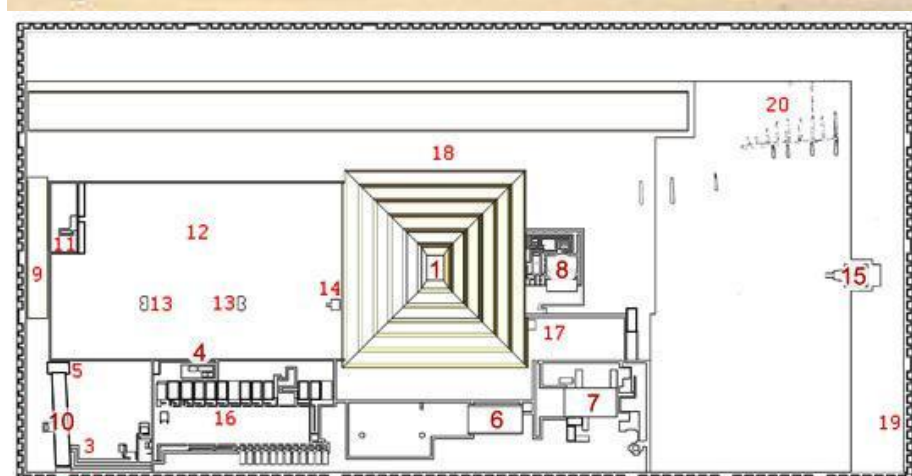
погребальними

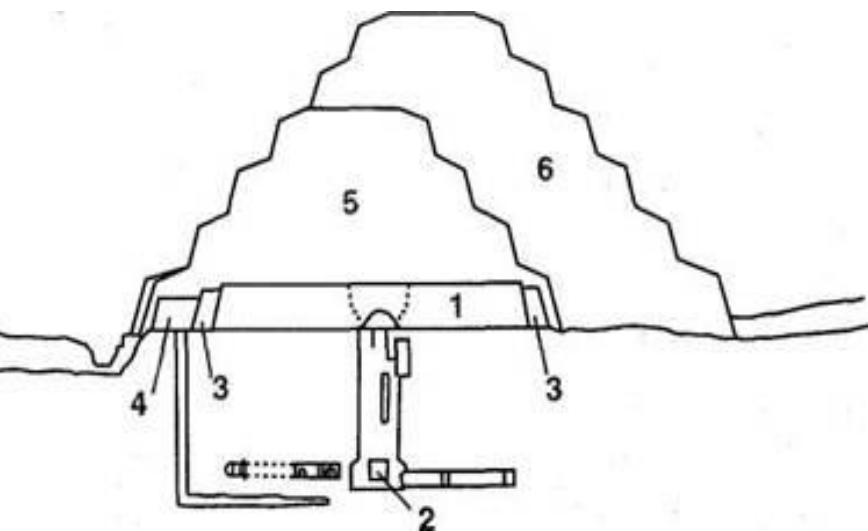
камерами

висіченими в

скельовій

основі

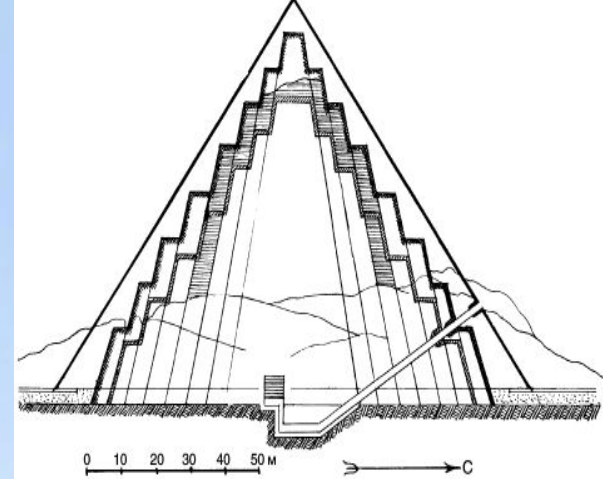

Піраміда

Джосера в Саккарі:

а – загальний вигляд; *б* – схема будівництва; *1* – первісна форма мастаби; *2* – поховальна камера; *3* – перше розширення; *4* – друге розширення; *5* – надбудова чотирьох східців; *6* – друга надбудова

Піраміда Снофру у Медумі (період правління 2613...2589 рр. до н. е.), висота 75 м має вигляд двох мастаба, поставлених одна на другу

Південна, «ламана» піраміда Снофру в Дашурі з розмірами 188 × 188 м і висотою 105 м із заломами граней, 2596 р до н.е.

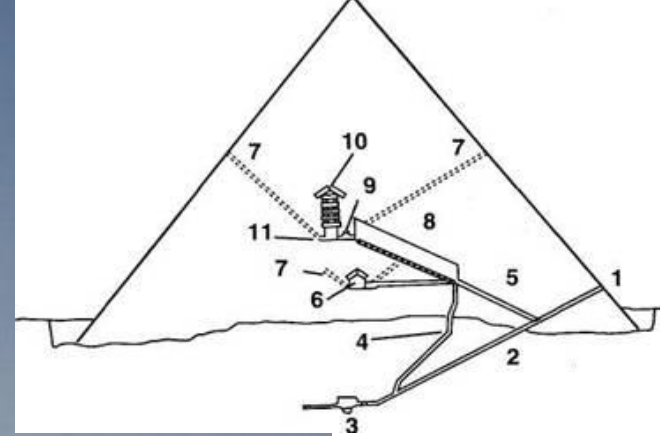

Північна піраміда Снофру в Дашурі (2640...2620 рр. до н. е.), в якій відбувалося справжнє поховання фараона має розміри в плані 218 x 221 м і висоту 104 м. Це перша царська усипальниця правильної пірамідальної форми, але з надзвичайно малим похилом її стін, який складає $43^{\circ}36'$, тоді як кут похилу класичних Великих пірамід у Гізі – 52° .

POSTED AT WWW.ELLF.RU

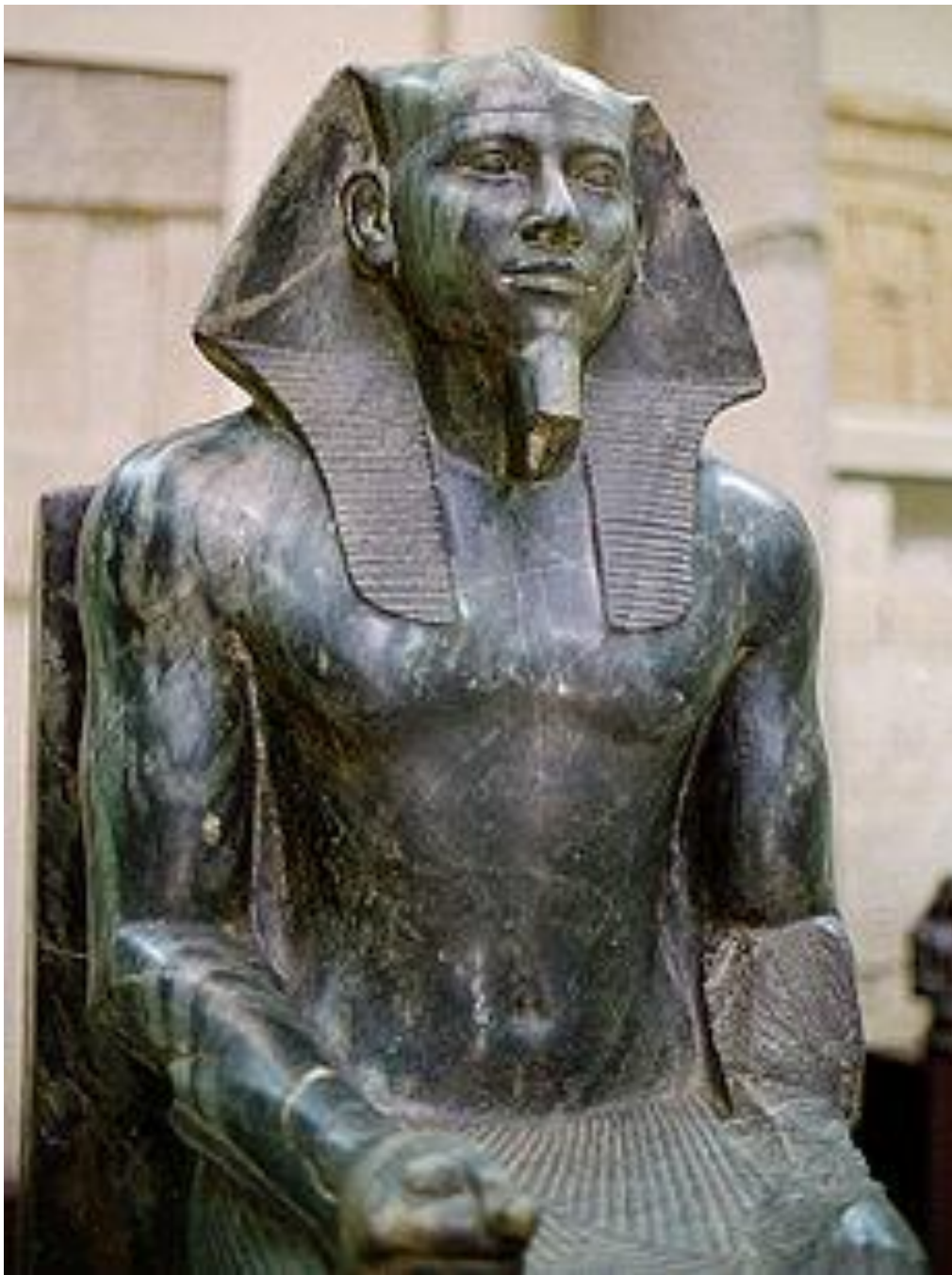
Ансамбль у Гізі (2720...2500 рр. до н.е.), до складу якого входили піраміди Хеопса, Хефрена та Мікеріна, маленькі піраміди та мастаба, заупокійний верхній храм, довгий коридор до нижнього храму, Великий Сфінкс

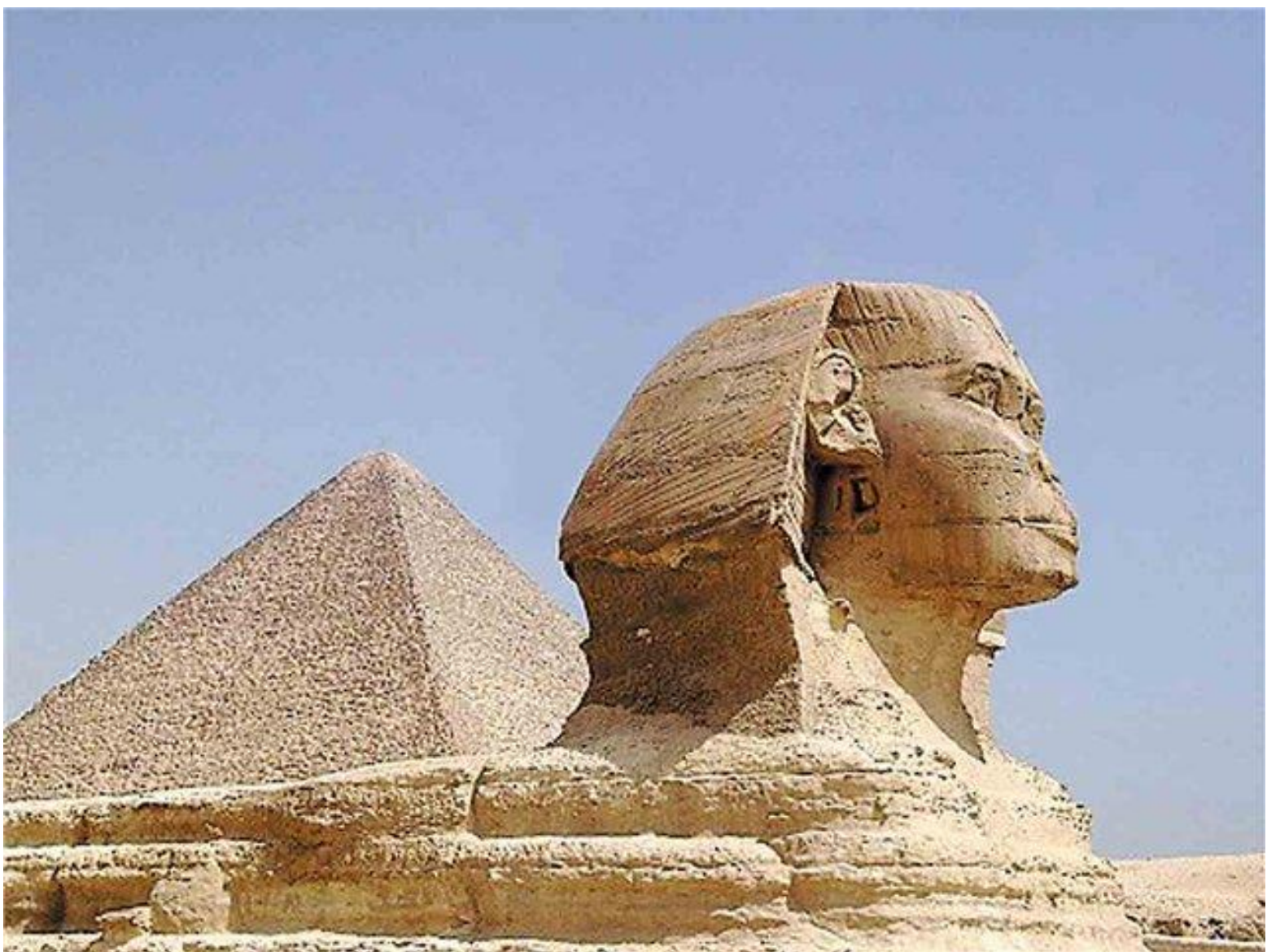
Піраміда Хеопса (період правління 2589...2566 рр. до н.е.) в Гізі з розмірами 283 x 283 м, висотою 146 м

Піраміда Хефрена (період правління 2558...2532 рр. до н.е.),
розміри 215 x 215 м, висота 143,5 м

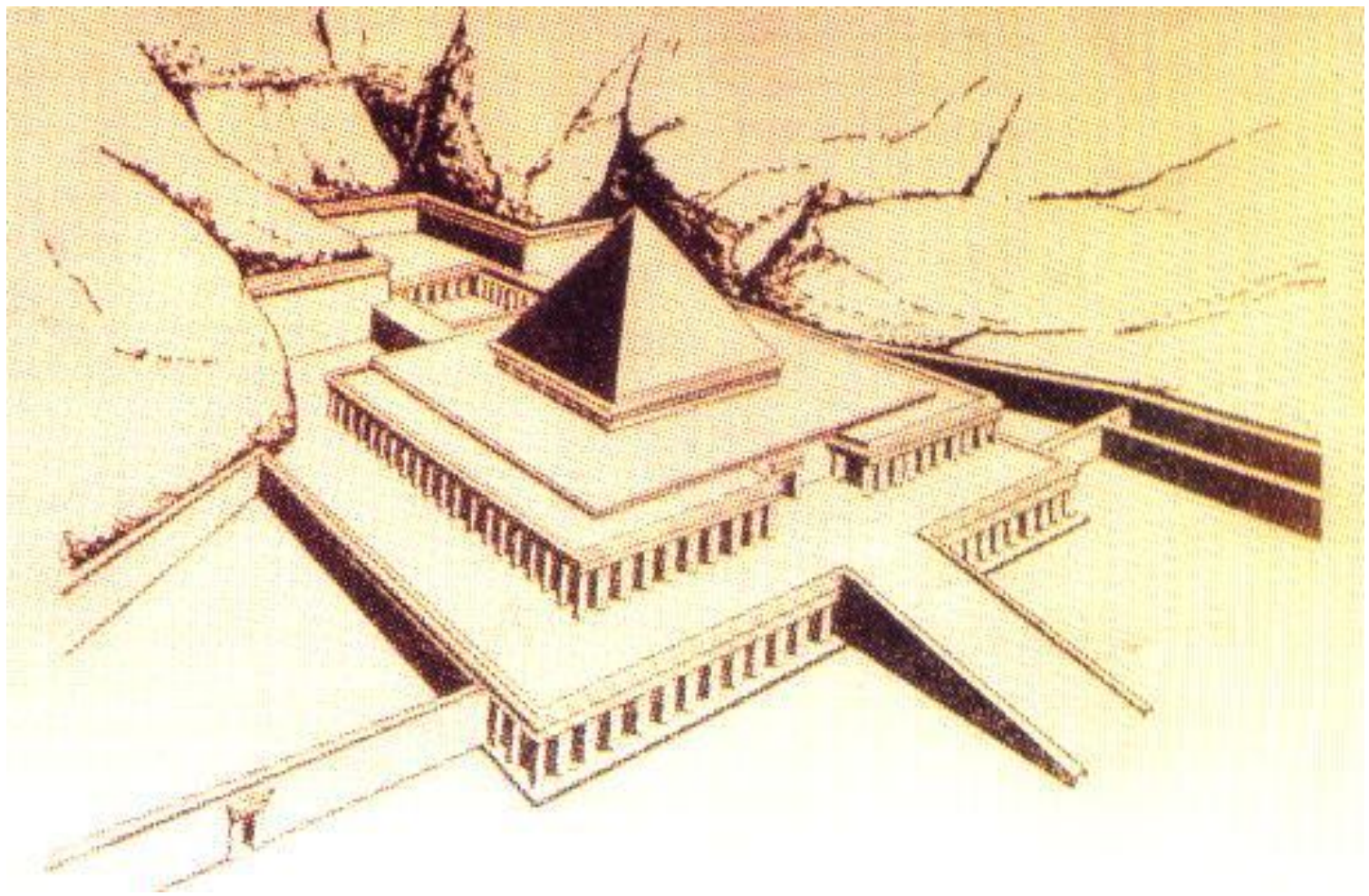
Статуя фараона Хефрена з темно-зеленого діориту, зберігається в Єгипетському музеї в Каїрі, була знайдена на території нижнього заупокійного храму біля піраміди Хефрена

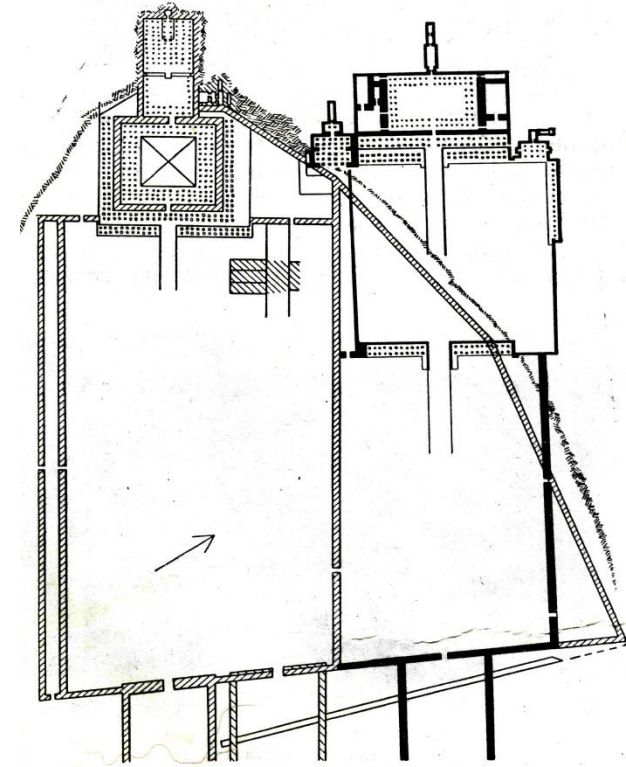
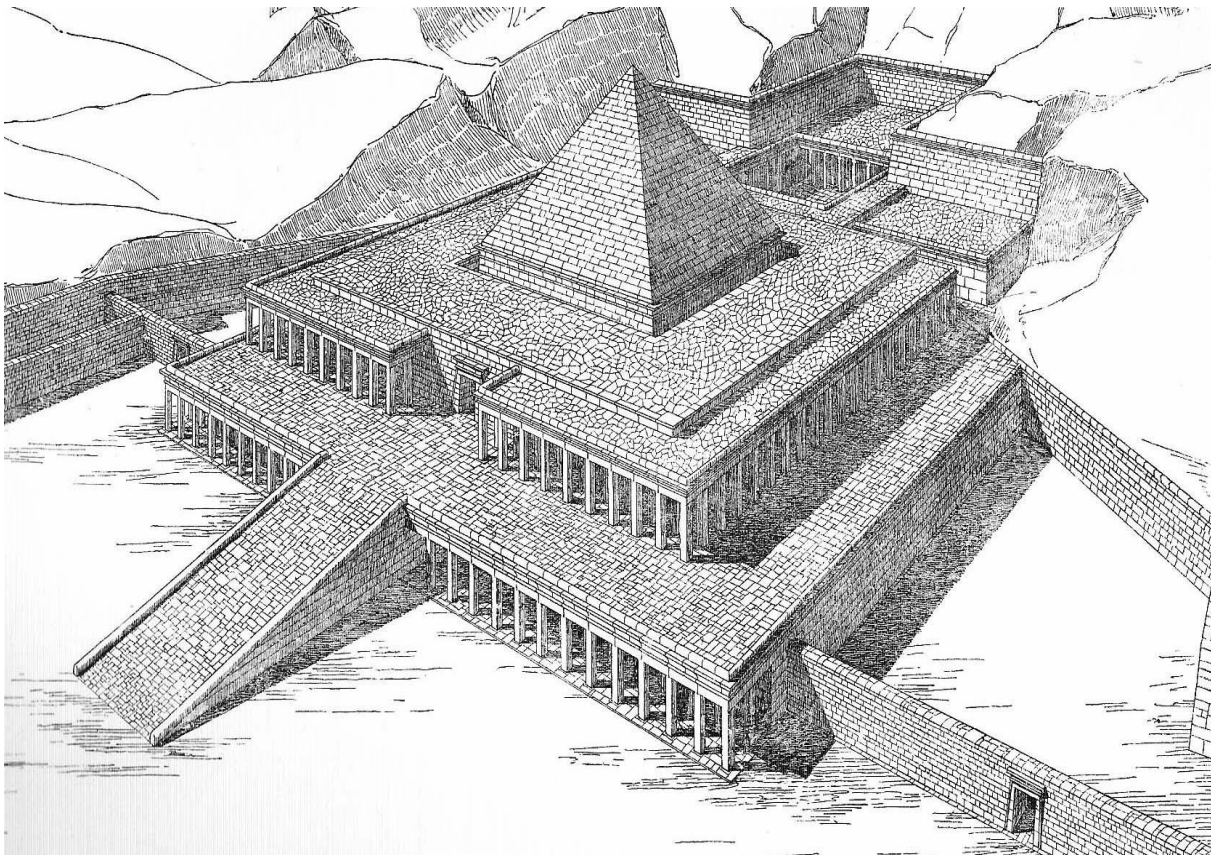
Великий сфінкс висічений із природнього скельового виступу у вигляді лежачого лева з головою фараона – найбільша статуя в світі: довжина 57,3 м, висота 20 м

Піраміда Мікеріна (період правління 2532...2520 рр. до н.е.),
має розміри у плані 108 x 108 м і висоту 66 м

Стародавнє царство (2400...1600 рр.. до н.е.). Столицю Єгипту переносять на південь до міста Фіви (зараз Луксор). На східному березі ріки Ніл зводять чисельні храми для богів, а на західному біля підніжжя скель – терасний храм Ментухотепу I у Дейр-ель-Бахрі, який композиційно виходив з поховальних ансамблів пірамід.

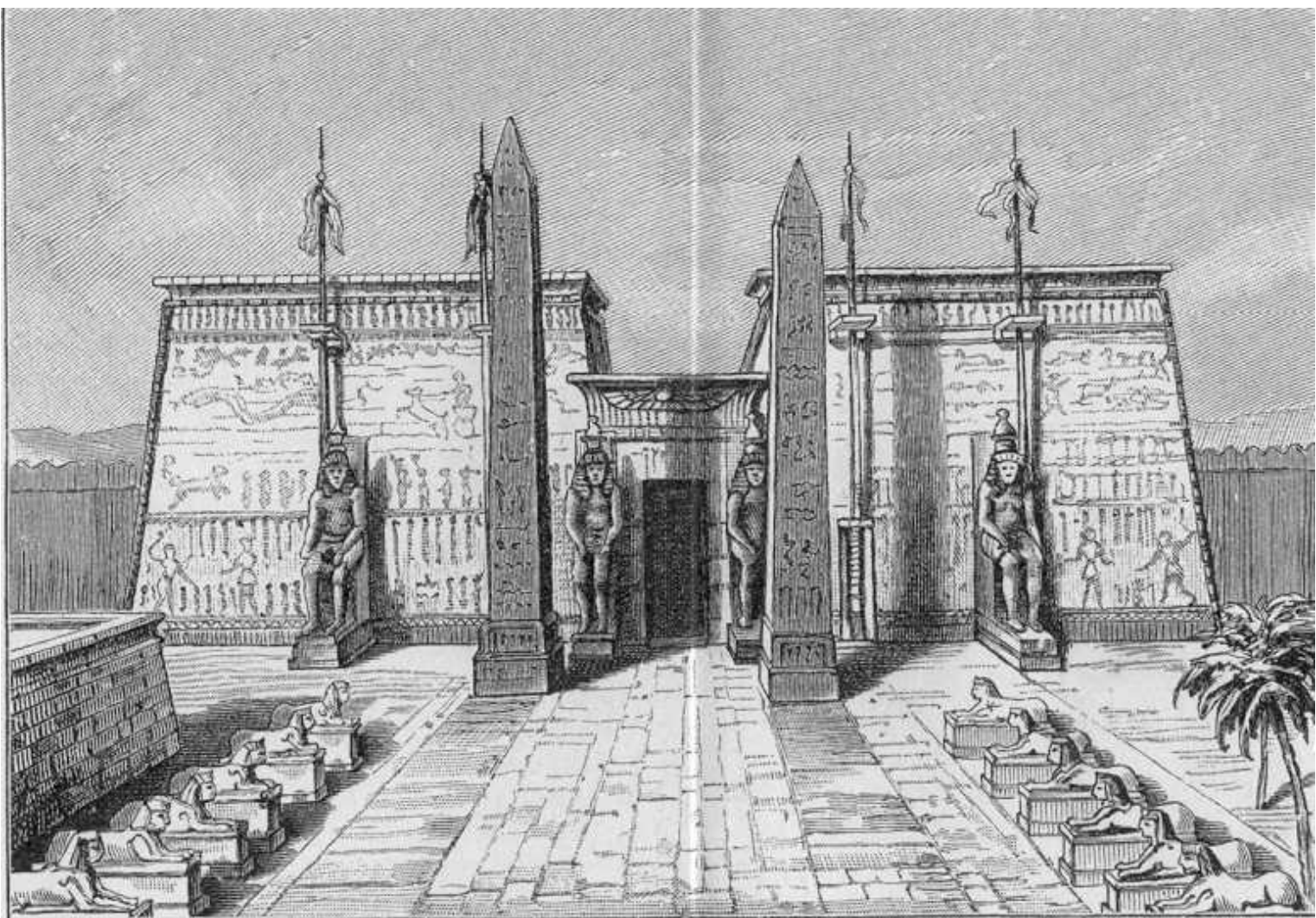

**Запокійний храм Ментухотепів I і II в некрополі Фів,
Дейр-ель-Бахрі:
а – рисунок-реконструкція; б – план храмів Ментухотепів і
Хатшепсут**

Архітектура Нового царства (1580...1085 рр. до н. е.)

Поховальний храм Хатшепсут в Дейр-ель-Бахрі

Нове царство (1600...1100 рр. до н.е.). На західному березі Нілу створені **печерні поховання фараонів у Долині царів**. На східному березі зводяться храмові ансамблі присвячені Амону, які складаються з п'яти частин: алеї сфінксів, пілонів з обелісками, перистильного двору, гіпостильного залу і святилища (секосу).

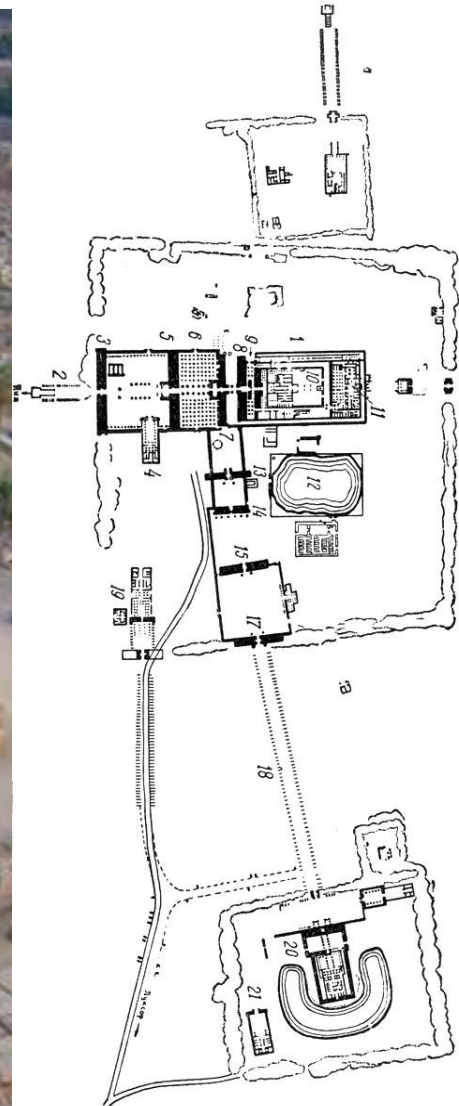

**Алея сфінксів
і залишки
пілонів храму
Амона-Ра у
Карнаці
(1455...1419 рр.
до н.е.)**

Алея сфінксів з'єднує храми Амона-Ра в Луксорі та Карнаці,
15...13 ст. до н.е.

План храмів в Карнаці, м. Луксор: 1 – великий храм Амона-Ра; 2 – алея сфінксів; 3 – I пілон; 4 – храм Рамсеса III; 5 – II пілон; 6 – гіпостиль Сеті-I і Рамсеса II; 7 – III пілон; 8 – IV пілон; 9 – зала арх. Інені з V і VI пілонами; 10 – місце храму Середнього царства; 11 – храм Тутмоса III; 12 – Священне озеро; 13 – VII пілон; 14 – VIII пілон; 15 – IX пілон; 16 – храм Монту; 17 – X пілон; 18 – східна алея сфінксів; 19 – храм Хонсу; 20 – храм Мут і священне озеро; 21 – храм Рамсеса III; 22 – алея сфінксів до Луксорського

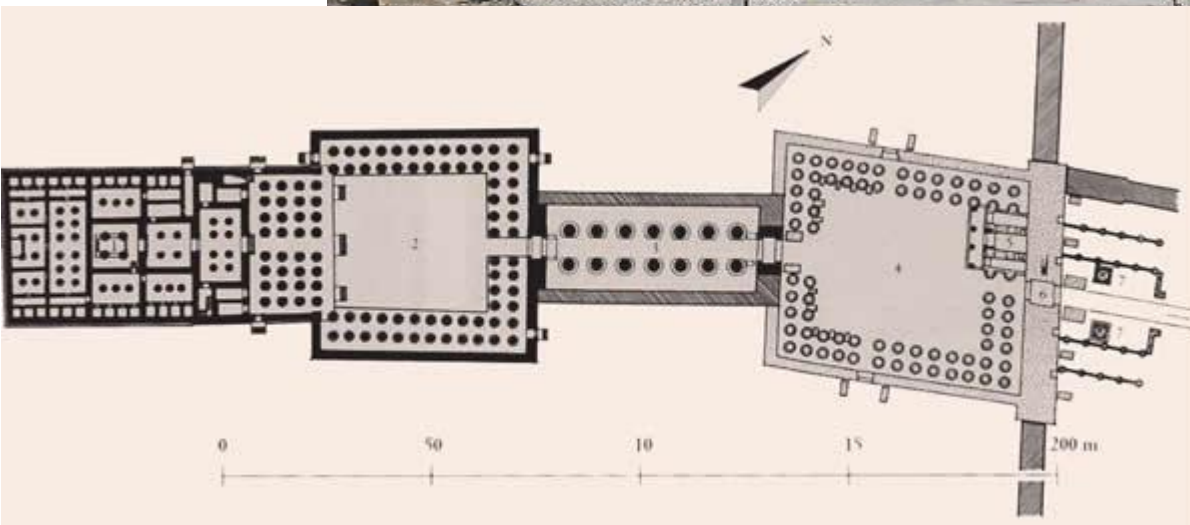
Перистильний двір – вхід до гіпостильного залу

Гіпостильний зал із чисельними рядами колон покритих рельєфними зображеннями. Середній прохід був ширшим і вищим від бокових і освітлювався через кам'яні ґрати

Святилище (секос) – невелика зала з підвищеною підлогою, в якій знаходилось зображення бога і родини фараона, його матері. Поряд, в інших приміщеннях, зберігались речі бога, подарунки, коштовності.

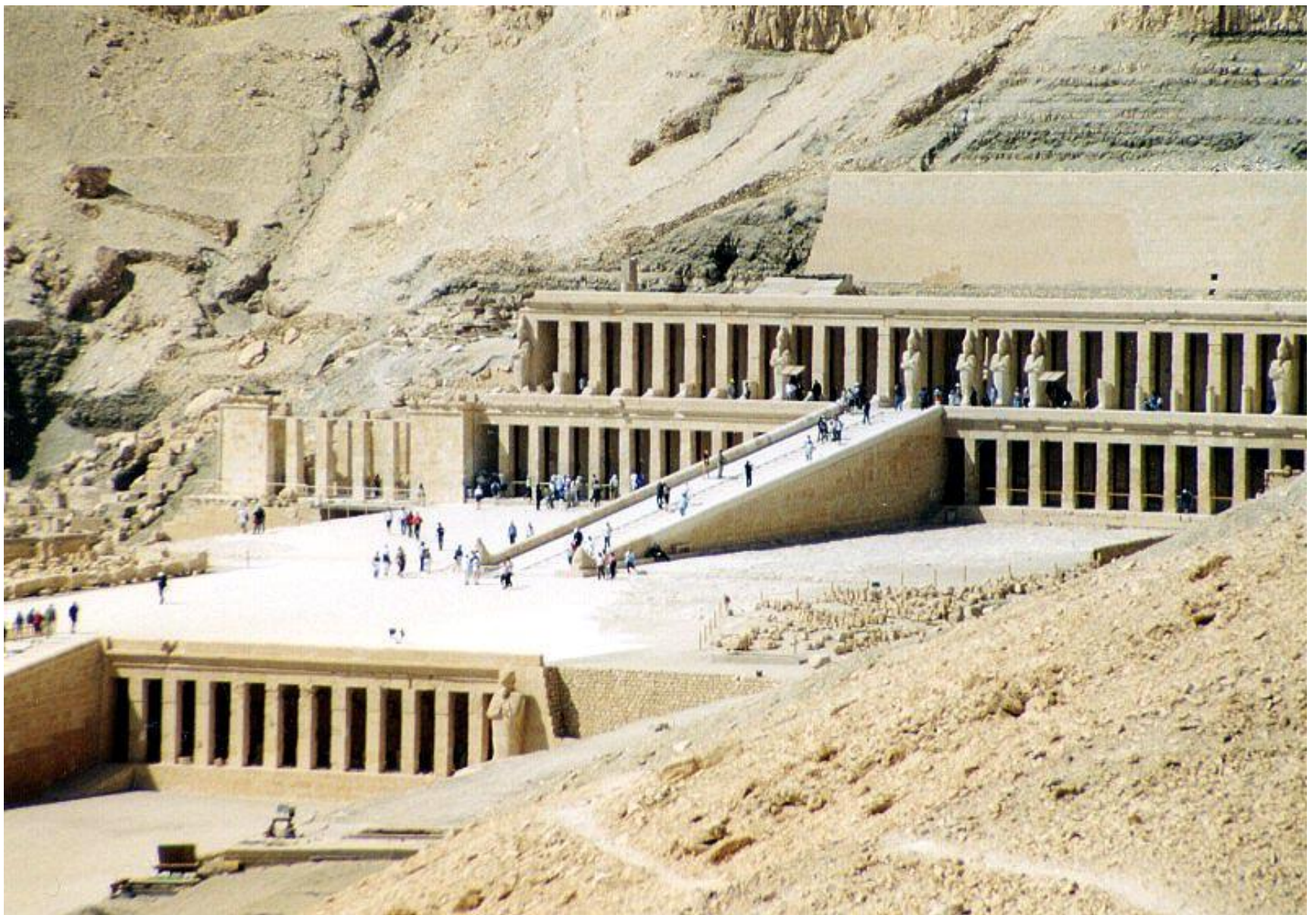
Храм Амона-Ра в Луксорі, 16...11 ст. до н.е., біля північного входу 4 колоси-моноліти і два обеліски, з яких один у 1830 р. перевезений до Парижу, площа

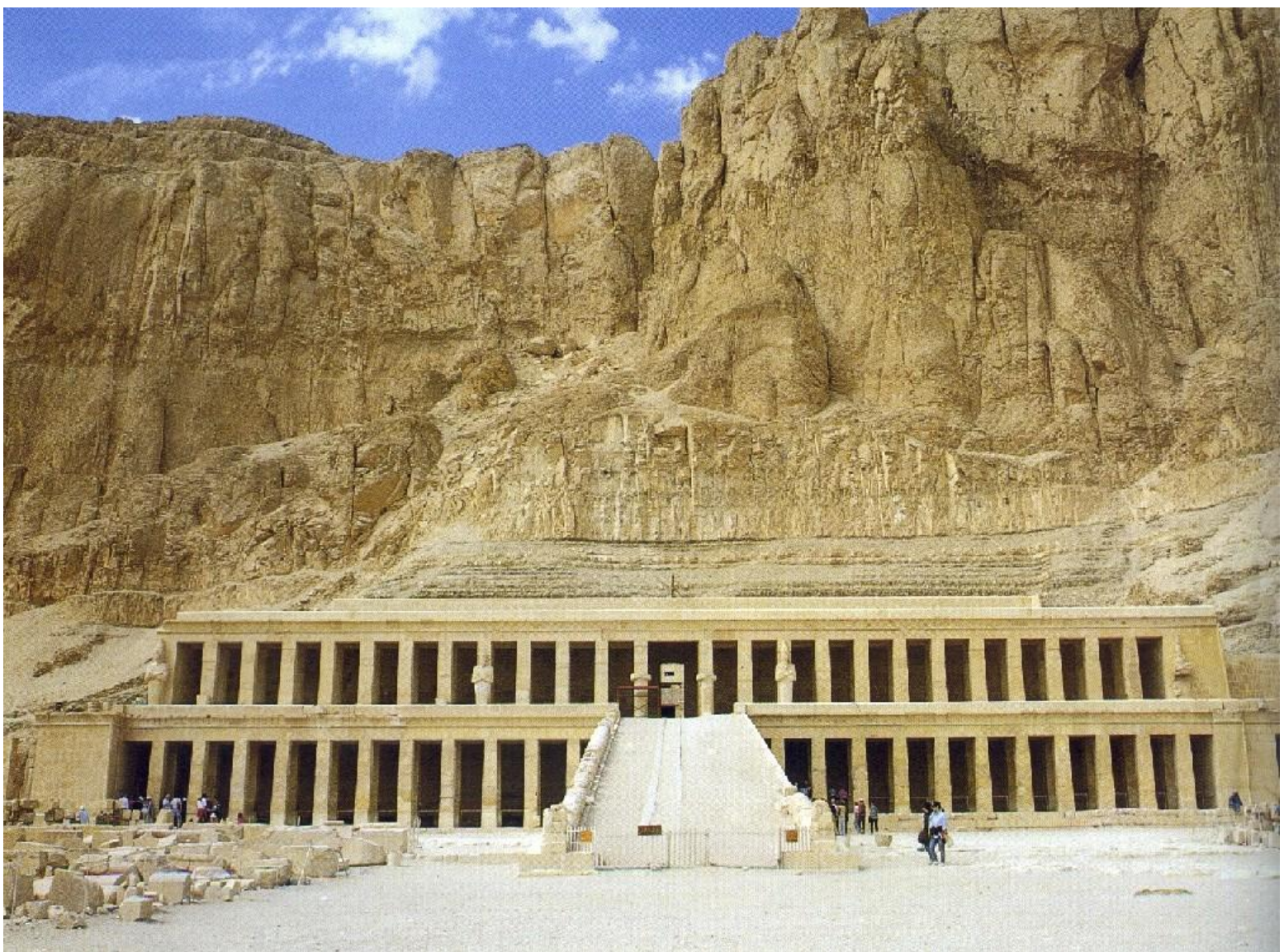
Сучасний вигляд храму Амона в Луксорі

Єгипетський Овен, який зберігається в Британському музеї Лондона. Голова Овна символізує бога Амона, який оберігає фараона, зображеного між лапами тварини.

**Храмовий ансамбль Хатшепсут у Дейр-ель-Бахрі
(Правління 1525...1503 рр. до н.е.), архітектор Сенмут**

Три широкі тераси з'єднували пандуси. Кожна тераса закінчувалась портиками із квадратними колонами. В нішах верхнього ярусу зроблені потаємні поховальні камери, вирубані в скельовій основі.

Обеліск Хатшепсут,
висотою 29 м з
рожевого граніту в
храмовому ансамблі
Карнака,
1500 р. до н.е.

Жук-скарабей, втілення бога Хефри, який створює ранішнє сонце, Британський музей Лондона

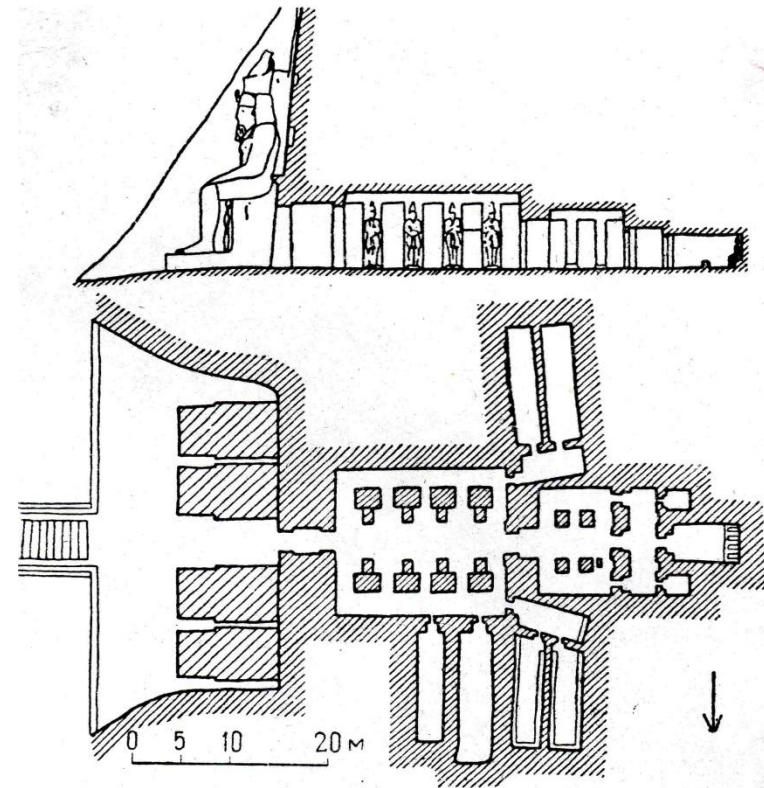

Жук-скарабей на колоні храмового
комплексу Карнак

Великий печерний храм в Абу-Симбела (1298...1213 рр. до н.е.).

Фасад на високій терасі висічений у скелі зі збереженням трапецієподібного абрису пілону. Рано-вранці промені сонця заливали всю анфіладу залів до святилища, в якому блищав золотий ковчег.

Великий храм печерного комплексу в Абу-Сімбела:

а – фасад у вигляді єгипетського пілона; б – поздовжній розріз; в – план; г – статуї Рамсеса II і богів у святилищі

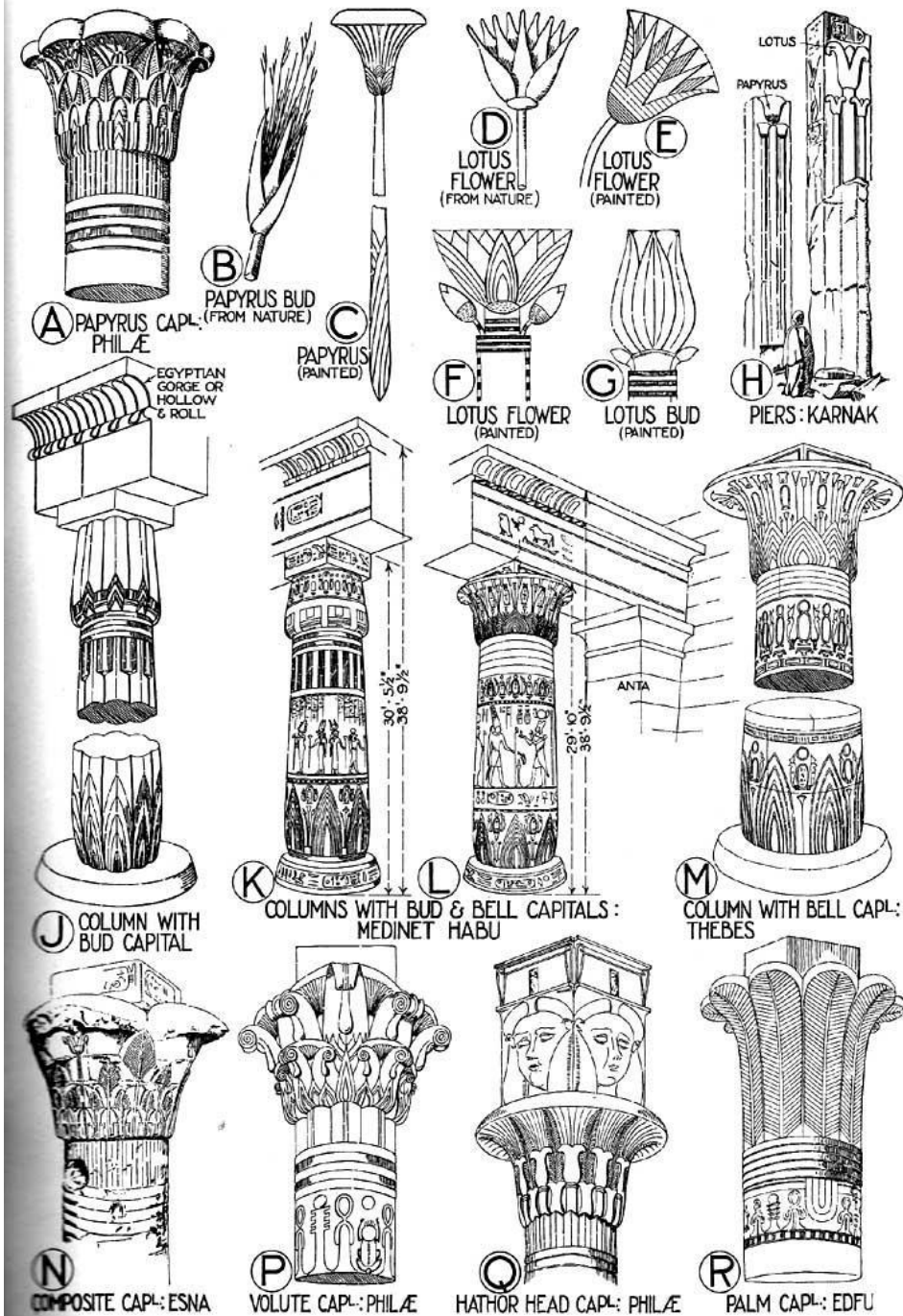

Малий печерний храм в Абу-Сімбела, присвячений першій жінці фараона Рамсеса II, Нефертарі. Біля входу стоять шість статуй, висічених зі скелі горельєфом, із зображенням царя і цариці.

Верхня частина статуї фараона Рамсеса II з храму в Фівах (1270 р. до н.е.), зберігається в Британському музеї

Єгиптянам належить честь розробки першої цілісної **ордерної системи**, яка складалась з антаблементів і різноманітних за формою колон. **Капітелі** чисельних **колон** гіпостильних залів храмів Єгипту імітували форми рослинного світу, **квіток** або **бутонів** папірусу, лотосу

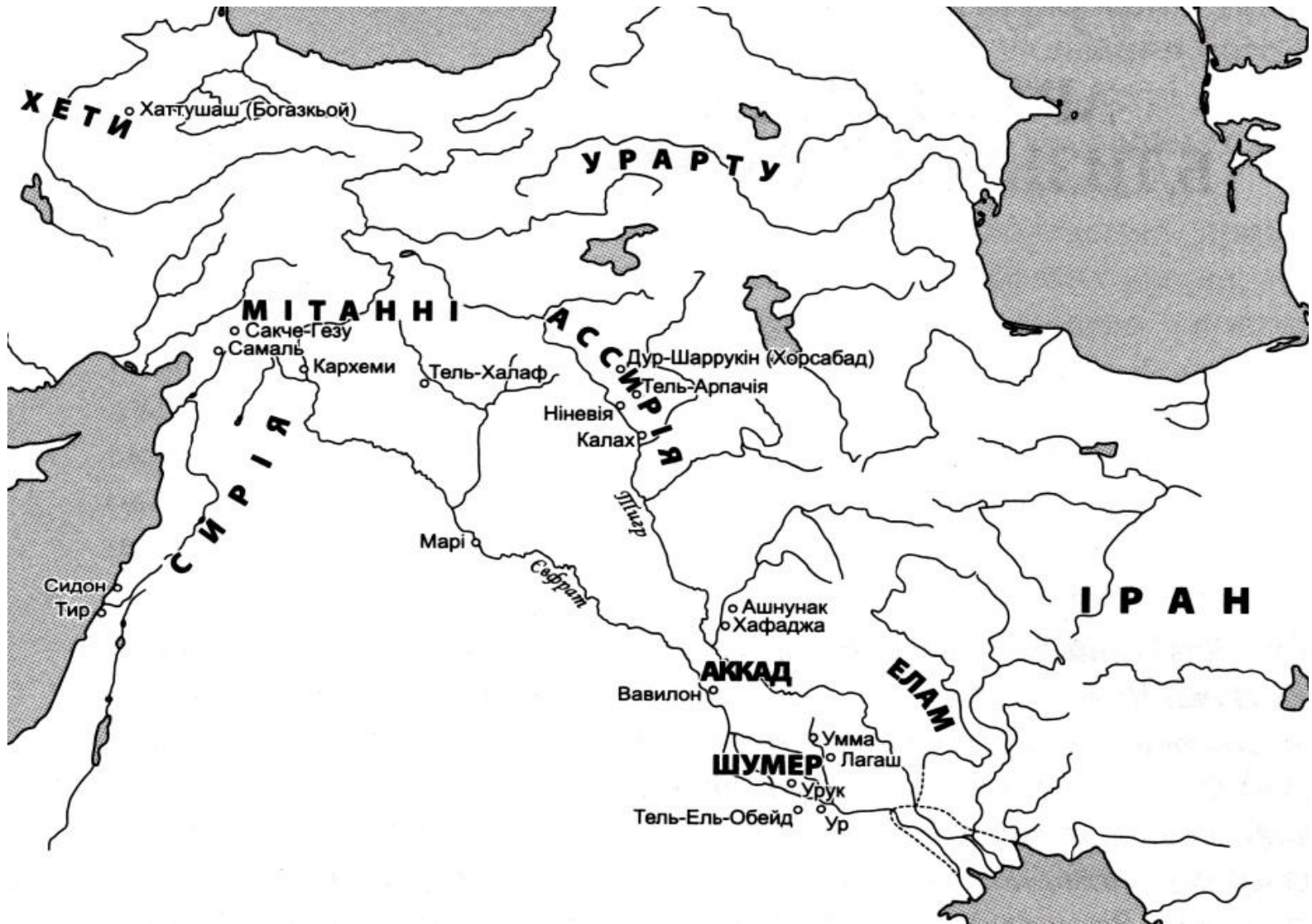
Капітелі єгипетських колон у вигляді: жмута бутонів папірису, квітки папірису, квітки і бутону лотоса.

Колони єгипетських храмів нового царства, які зберігаються в Британському музеї Лондона

Тема 3. Архітектура Влизького Сходу.

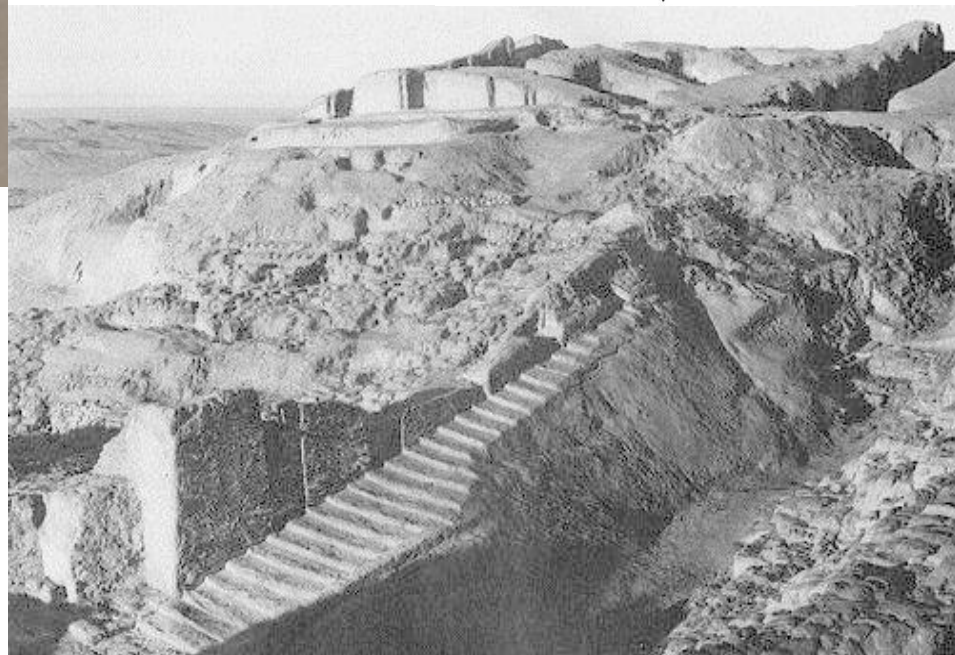
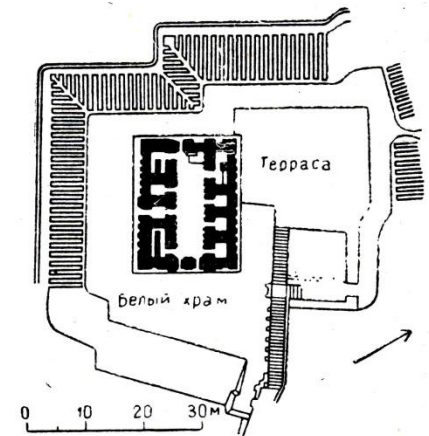
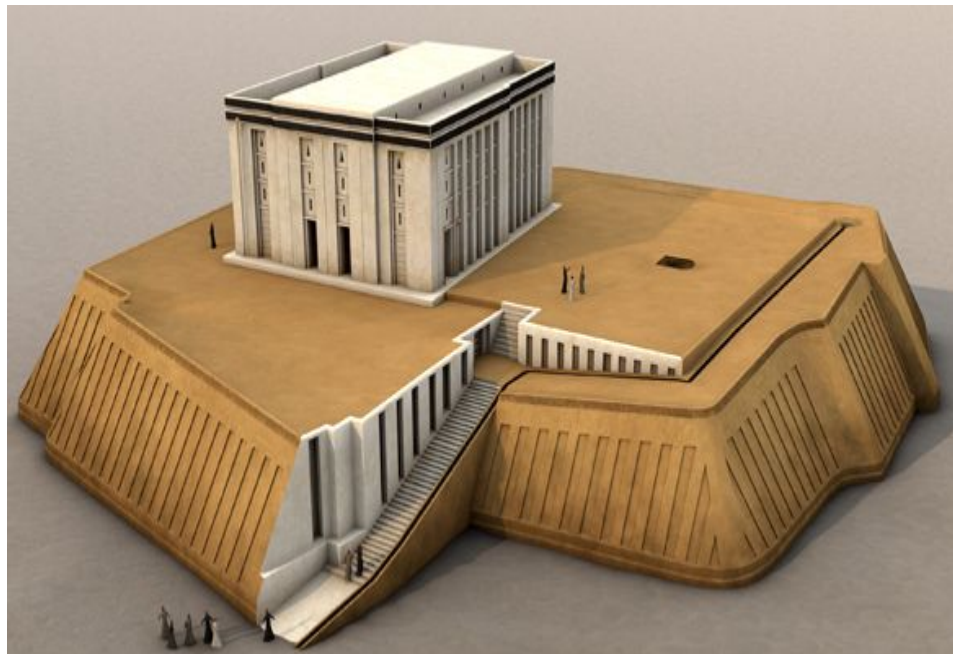
Одна з перших великих цивілізацій людства сформувалась у Азії, в родючій долині річок Тигр і Євфрат, яку греки назвали Месопотамією. Основою господарства мешканців стали іригаційне землеробство та скотарство, що потребувало централізації управління, а тому царська влада була необмеженою і жорстокою. На відміну від Єгипту, який захищали пустелі від вторгнення ворогів, Месопотамія виявилась відкритою для вторгнення різних племен, а тому тут *вперше розпочали споруджувати укріплені поселення*. Відсутність лісу та каменю зумовило **будівництво із сирцевої цегли** з армуванням очеретяним каркасом, просоченим бітумом. Місцеві будівельники винайшли *випалену глиняну цеглу* і навчились наносити на стіни кольорову глазур. Найчастіше використовувалась багатошарова конструкція стін – внутрішній шар з невипаленої цегли і опорядження випаленою цеглою або каменем. В'язучим розчином слугувала глина, гашене вапно і природний бітум. У Месопотамії вперше розробили цегляне клинчасте і арочне

Карта країн Близького Сходу

Архітектура Шумера у межиріччі Тигру і Євфрату (5000...2400 рр. до н. е.)

Реконструкція Білого храму в м. Урук (3500 р. до н. е.).

Червоний храм в м. Урук, будівля народних зібрань, мозаїчні прикраси колон, що імітують циновки (3300 р. до н. е.).

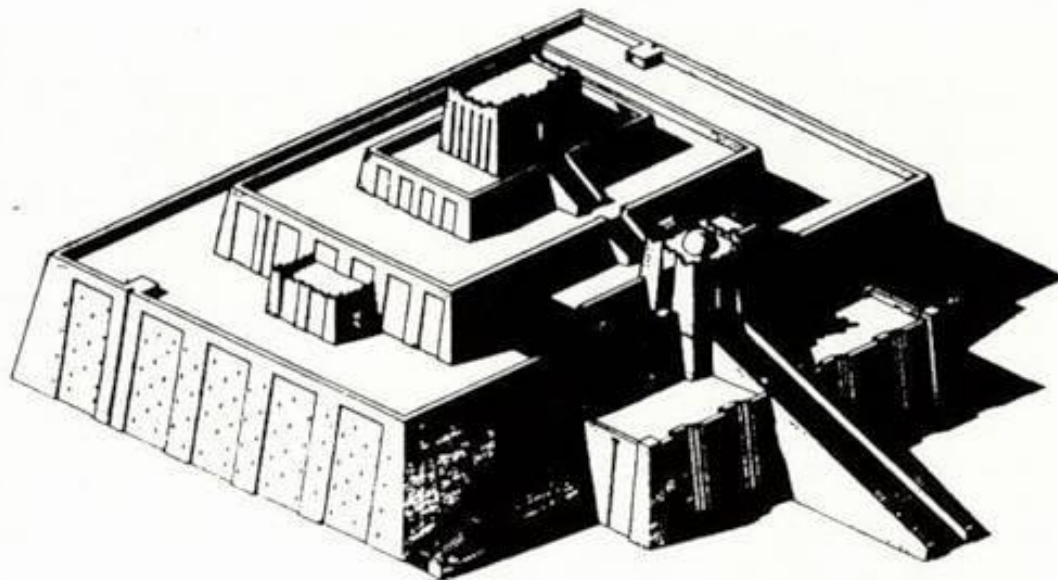
У ранньодинастичний період шумер (2850...2400 рр. до н. е.) найбільш сильним і багатим містом-державою стає Ур, розташований на західному березі річки Євфрат Південного Межиріччя

Мідний рельєф богині Нінхурсаг над головним входом до палацу, м. Ур, 2600 р. до н. е., експонат Британського музею в

Шумеро-Аккадський період (2400...1997 рр. до н. е.)

З'явився новий тип храму, **зикурат** – багаторярусна культова споруда на платформі з невипаленої цегли-сирцю з невеликим храмом для бога Мардука на верхній платформі

0 10

Зикурат, м. Ур, Ірак,
2047 р. до н. е. (попередній
список ЮНЕСКО):
а – реконструкція;
б – сучасний вигляд

Зикурат в м. Ур, 56 x 52 м, висота 21 м (2130 р. до н.е.). До нашого часу збереглися два поверхи з трьох терас. Стіни платформ нахилені, розділені вертикальними лопатками. Від основи цієї будівлі починаються монументальні сходи з двома боковими сходами. На верхній платформі знаходився храм, присвячений богу Місяця.

Старовавилонський період (2000...1700 рр. до н. е.), розквіт культури при правлінні царя Хаммурапі (1792...1750 рр. до н. е.), який об'єднав області Шумера і Аккада в єдину державу з центром у м. Вавилон. Діоритова стела царя Хаммурапі, висотою 2,25 м з висіченими на ній клинописом зводів законів і рельєфом у верхній частині

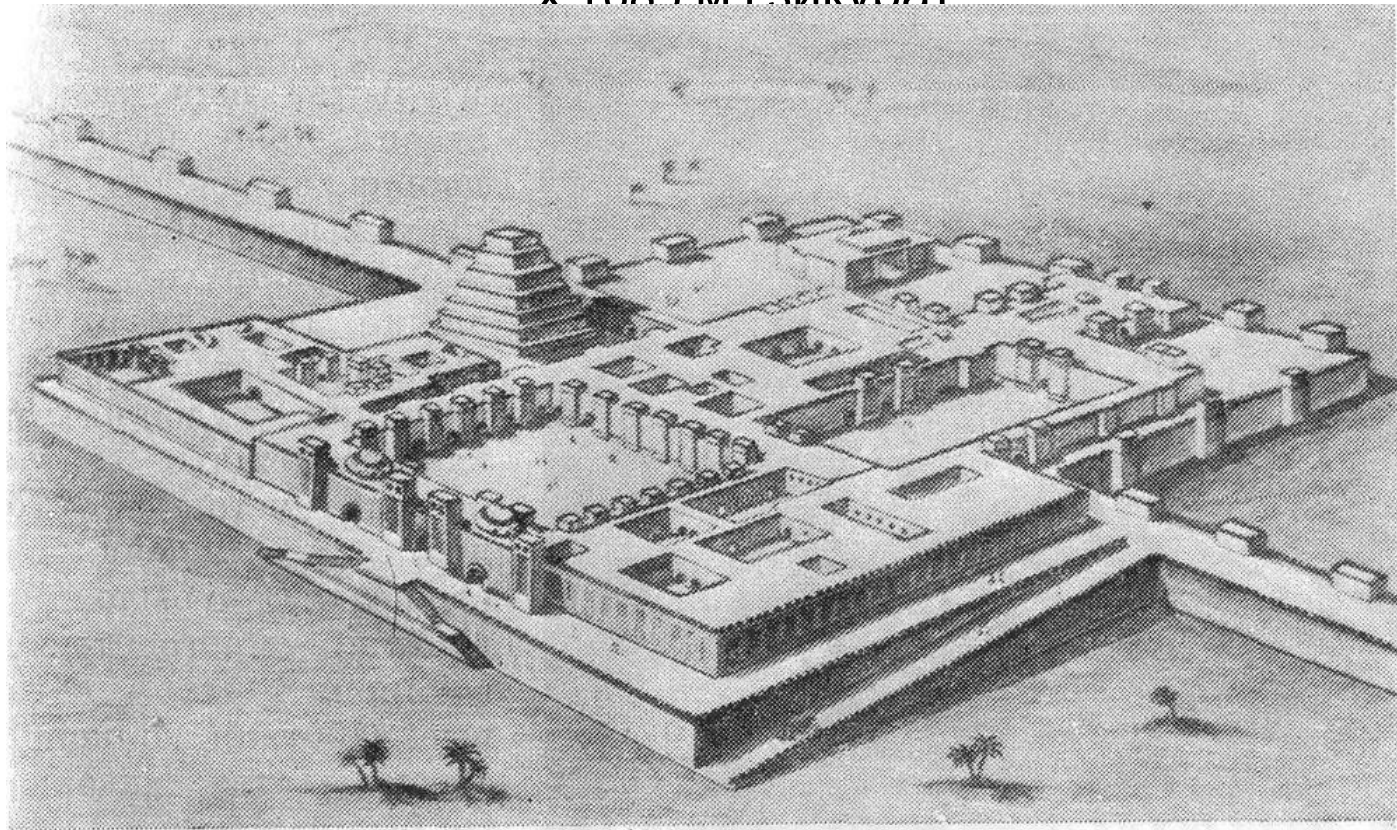

Базальтова стела царя Хаммурапі:
а – експонат Лувра в Парижі; б – прорисовка зображення верхньої частини (цар отримує атрибути володарювання від бога сонця Шамаша)

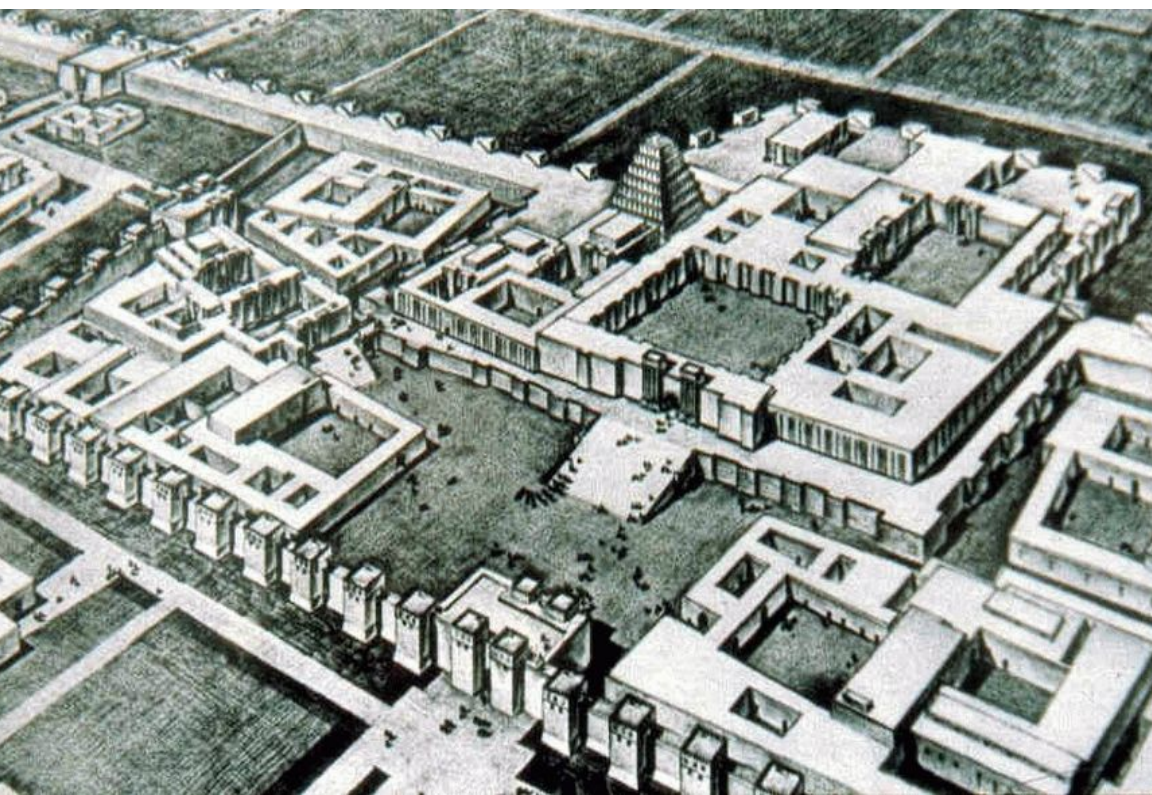
Архітектура Ассирії (1300...605 рр.)

Ассирійська імперія набула розквіту на території Дворіччя у 8...7 ст. до н.е. У 19 ст. у результаті археологічних розкопок знайдене м. Дур-Шаррукін (710 р. до н.е.), яке поділялось на квартали вулицями, було оточене кріпосними стінами висотою 18, шириною 23 м, облицьованими природним каменем.

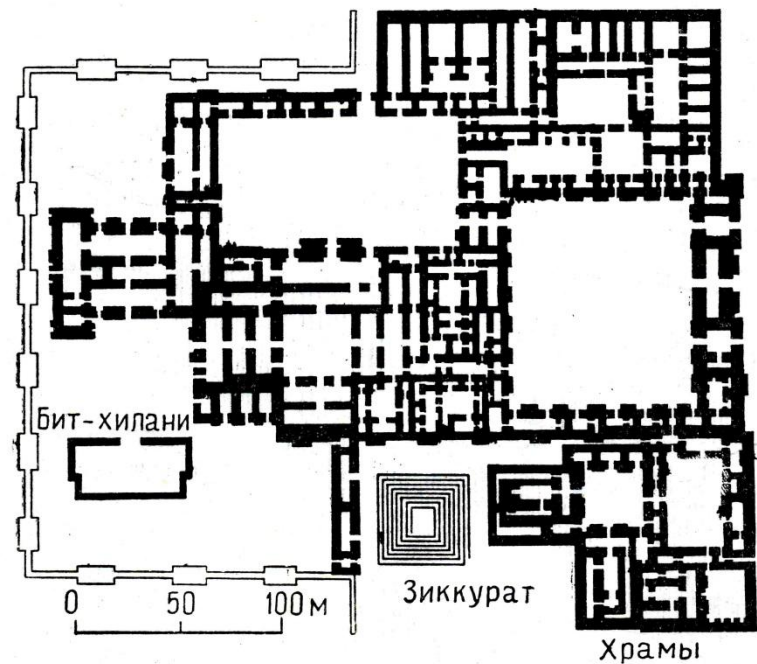
Над містом на глинобитній терасі з системою водопостачальних і стічних каналів підвищувався палацовий комплекс царя Саргона II, розмірами 1780 x 1685 м і зикурат

Дворец Дур-Шаррукін царя Саргона II. Реконструкция

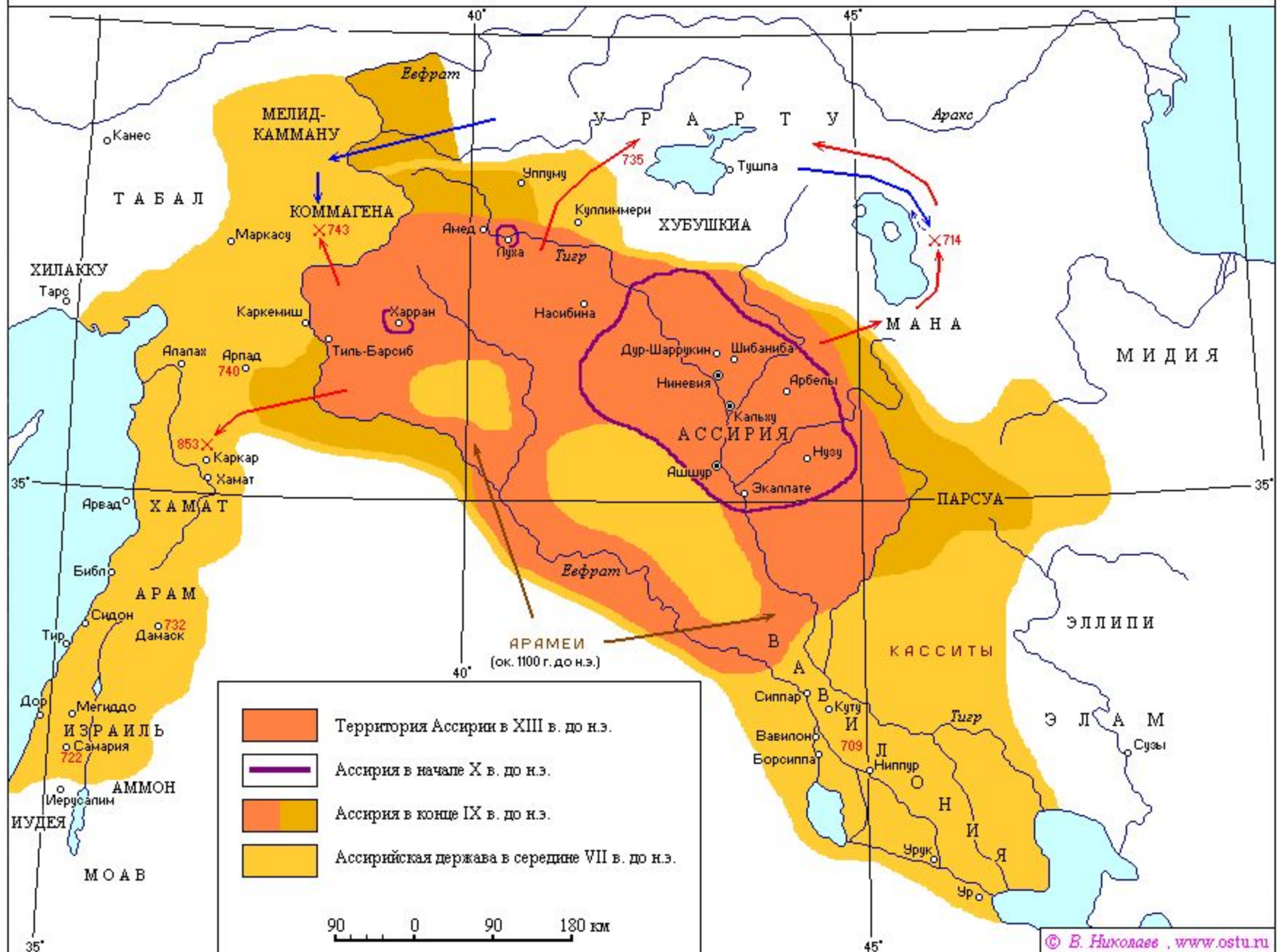
Палац-цитадель
Саргона II в м. Дур-Шаррукін, Ірак,
712...707 рр. до н. е.:
а – реконструкція; б – план

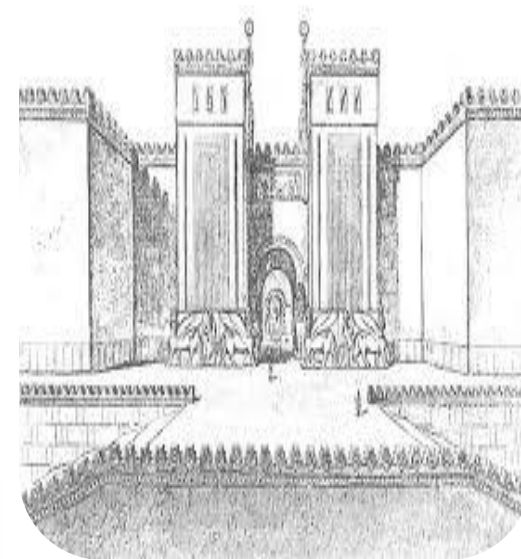
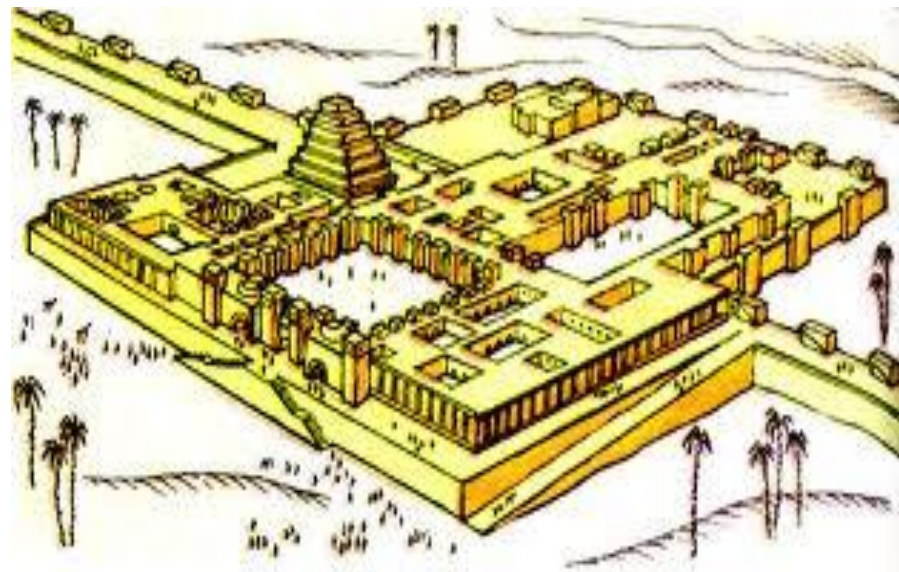
«Шеду», крилата людина-бик, скульптурна частина входу до палацу царя Саргона II в Дур-Шаррукіні, висота 4,2 м, 712...707 рр. до н. е., Лувр, Париж

АССИРИЯ в XIII в. до н.э. - 1-ой пол. VII в. до н.э.

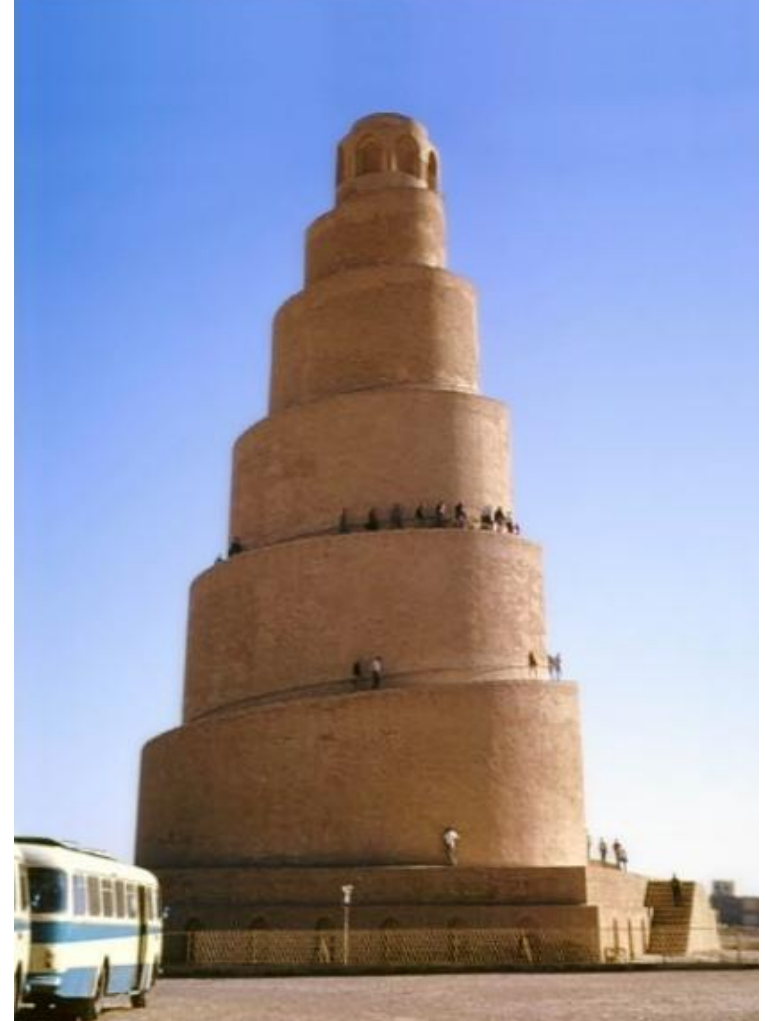

Палац у м. Дур-Шаррукін (713...707 рр. до н. е.).

Царський палац складався з 230 залів і 30 внутрішніх дворів. Вхідні портали палацу охороняли крилаті леви з головою людини та 5 ногами.

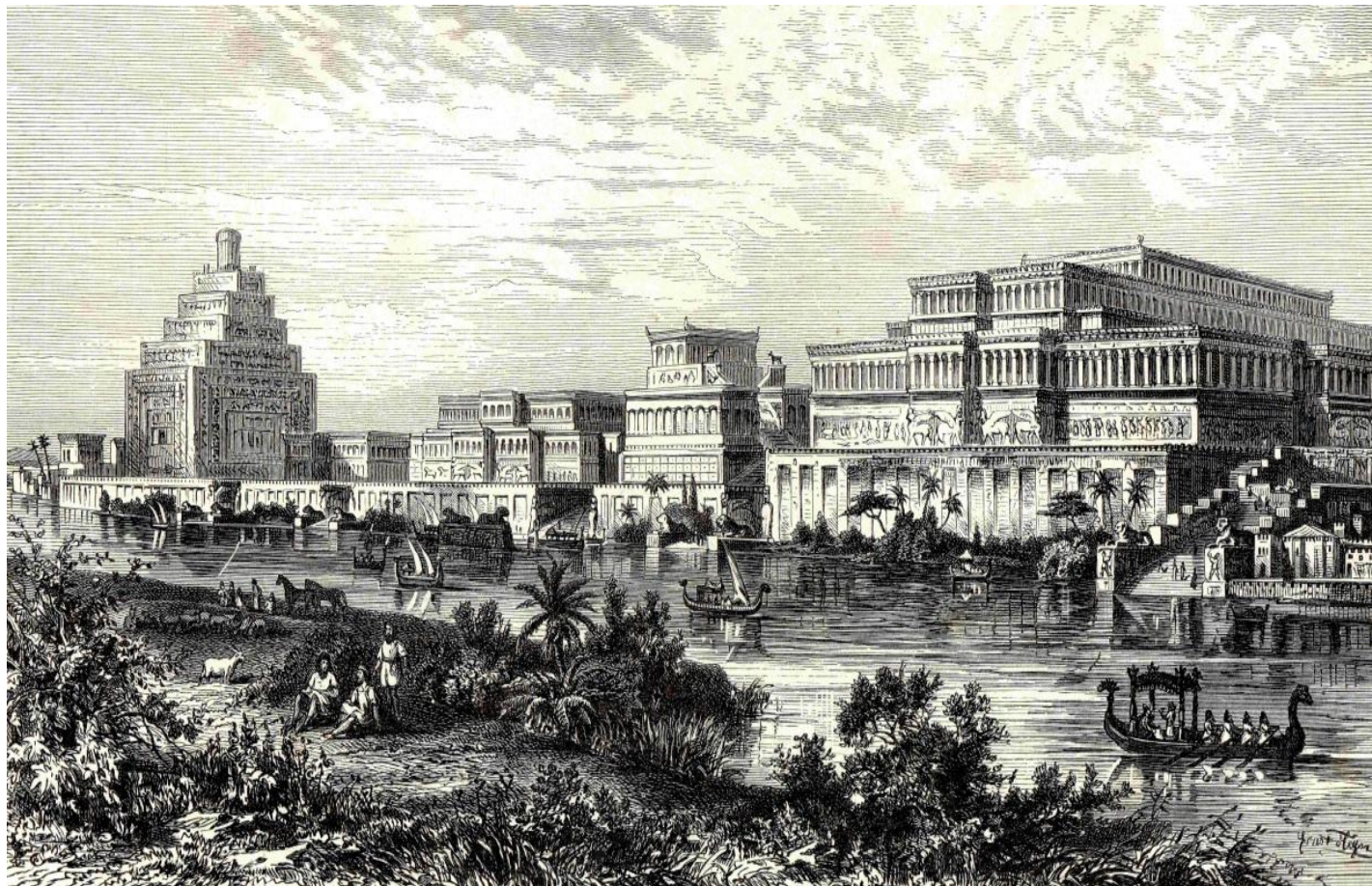

Крилатий лев
Шеду (ламасу) з
палацу Саргона
II, 2 пол. 8 ст. до
н. е. алебастр

Спіралеподібний зикурат в м. Дур-Шаррукін (зараз м. Самарра, Ірак) (713...707 рр. до н.е.), висота 40 м, список ЮНЕСКО

В 705 р. до н. е., після смерті царя Саргона II, його син переніс столицю в Ніневію, створив фортецю площею 730 га з периметром стін 12 км і висотою до 20 м. Руїни цього міста були досліджені французькими і британськими археологами в 1842...1930 роках, а тому в Луврі та Британському музеї Лондона зберігаються численні плити з барельєфами, які опоряджували стіни палаців з цегли-сирцю, скульптури крилатих биків, левів та інших старожитностей Німруду.

Палацовий комплекс асирійських царів в Ніневії (графічна реконструкція ансамблю англійця Лайярда)

Крилаті леви Шеду (ламасу) з головами людини охороняли палац Ашшурнасірпала II у Німруді від злих сил (865 р. до н. е.) з червоного граніту. Зберігаються в Британському музеї Лондона.

Рельєфи палацу асирійського царя Ашшурбаніпала в Ніневії (645 р. до н.е.). Стіни палацу прикрашались кам'яними плитами з різьбленням по каменю. Експозиція Британського музею Лондона

Ламасу (шеду) з головою лева в Британському національному музеї Лондона

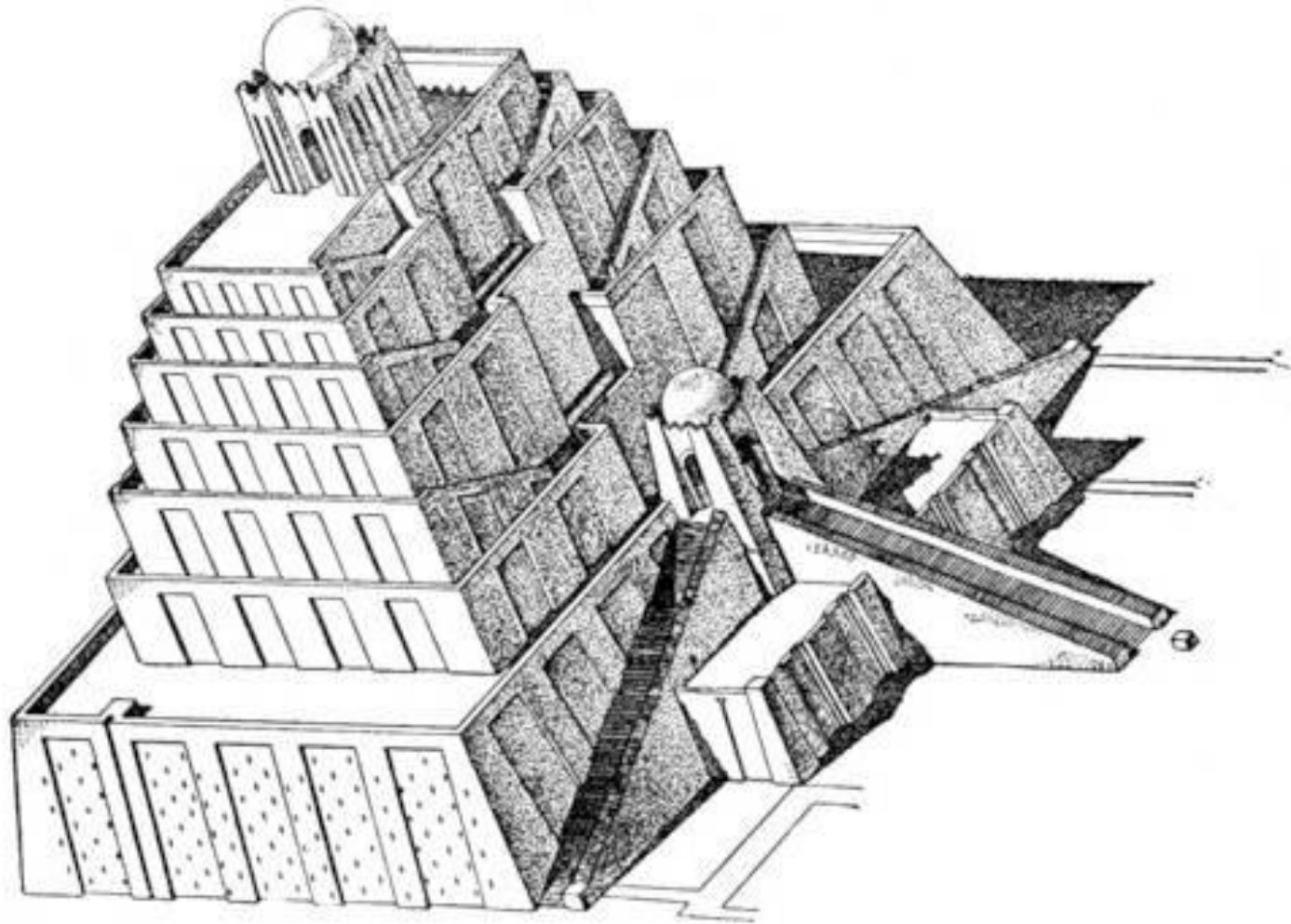

Палац у Ніневії (7 ст. до н. е.) – резиденція асирійських царів.

Реконструкція ансамблю, що підносився на штучному пагорбі висотою 30 м і займав площу 11000 м². Тут було 27 порталів, які фланкувались скульптурами ламасу. Силует палацового ансамблю вирізнявся спокійними лініями, над якими панував багатоярусний

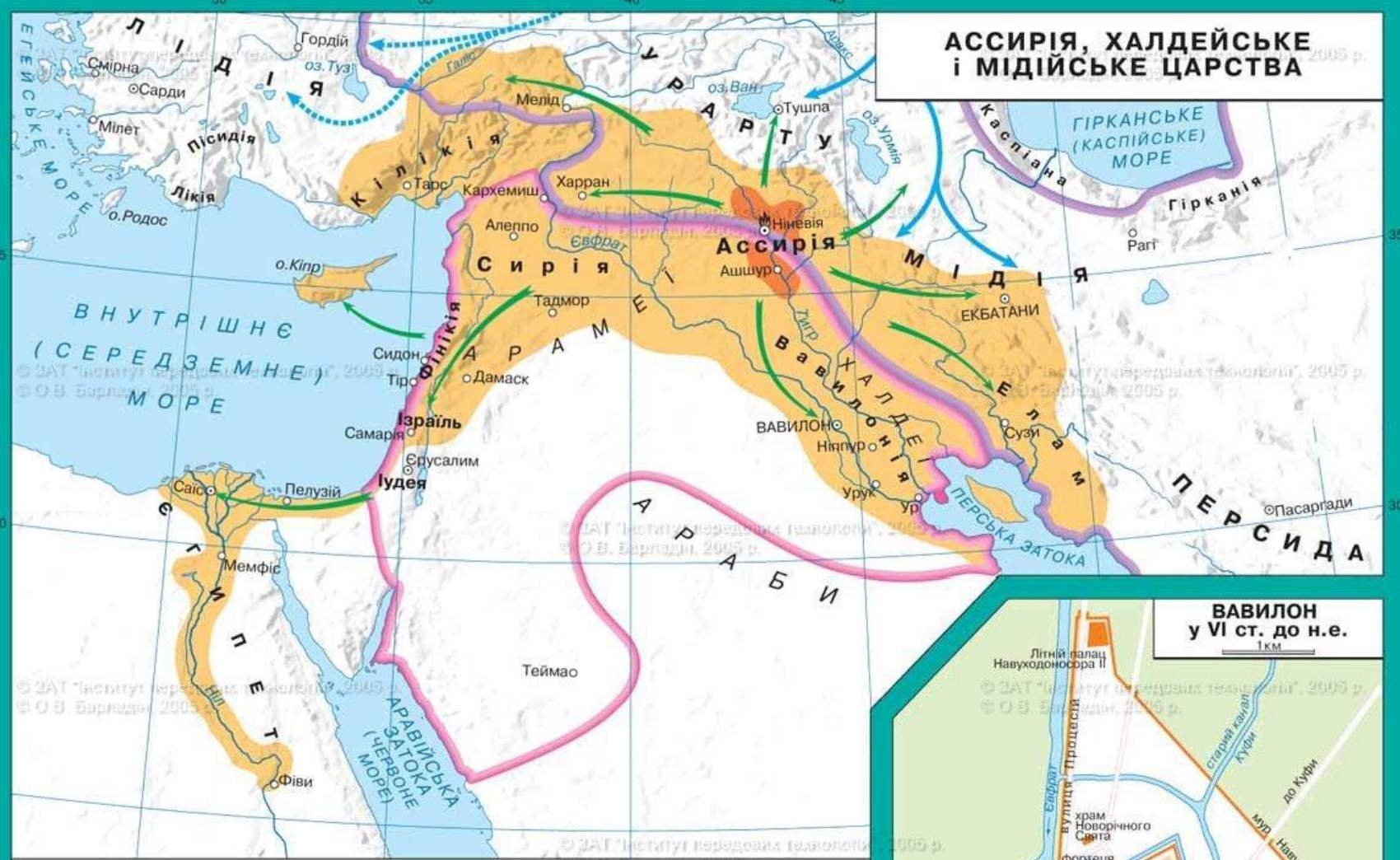

Ніневія, провінція Найвана, Ірак, попередній список ЮНЕСКО, сучасний вигляд

Архітектура Нового Вавилону (626...539 рр. до н. е), розташованого на обох берегах Євфрату, захищалося потрійними рядами стін з баштами через 20 м. До міста вело 9 брам, головна брама богині Іштар, від якої починалась «Дорога процесій» до святилища Мардука і зикурату Етеменанки.

АССИРИЯ, ХАЛДЕЙСЬКЕ І МІДІЙСЬКЕ ЦАРСТВА

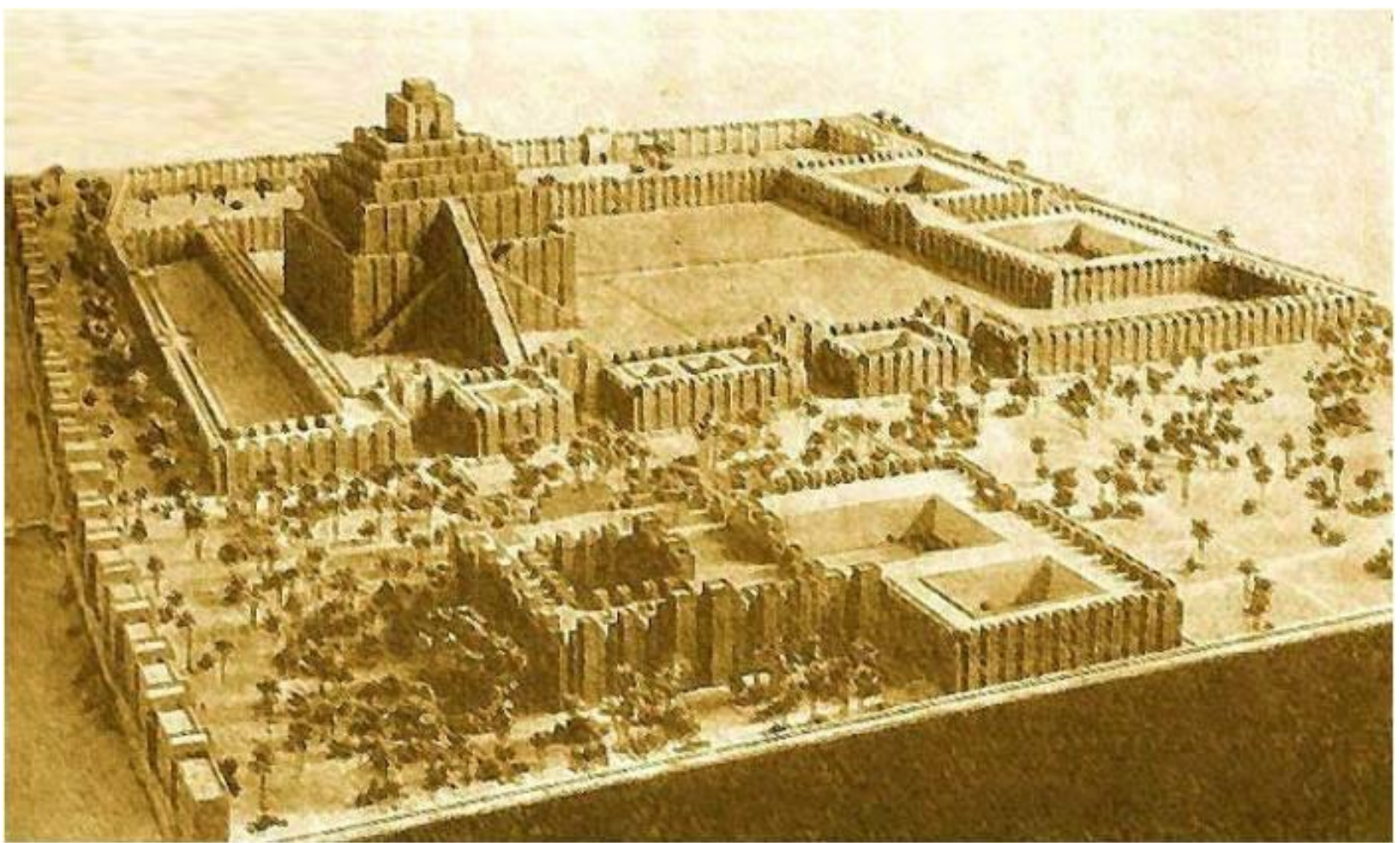

- Ассирія в XV ст. до н.е.
- Ассирійська держава й залежні території в першій половині VII ст. до н.е.
- Вторгнення кочовиків з Північного Причорномор'я:
 - ← кіммерійців у VIII ст. до н.е.
 - ← скіфів у VII ст. до н.е.

- Зруйнування Ніневії вавилонянами і мідійцями 612 р. до н.е.; падіння Ассирійської держави
- Кордони Халдейського (Нововавилонського) царства в першій половині VI ст. до н.е.
- Кордони Мідійського царства в першій половині VI ст. до н.е.

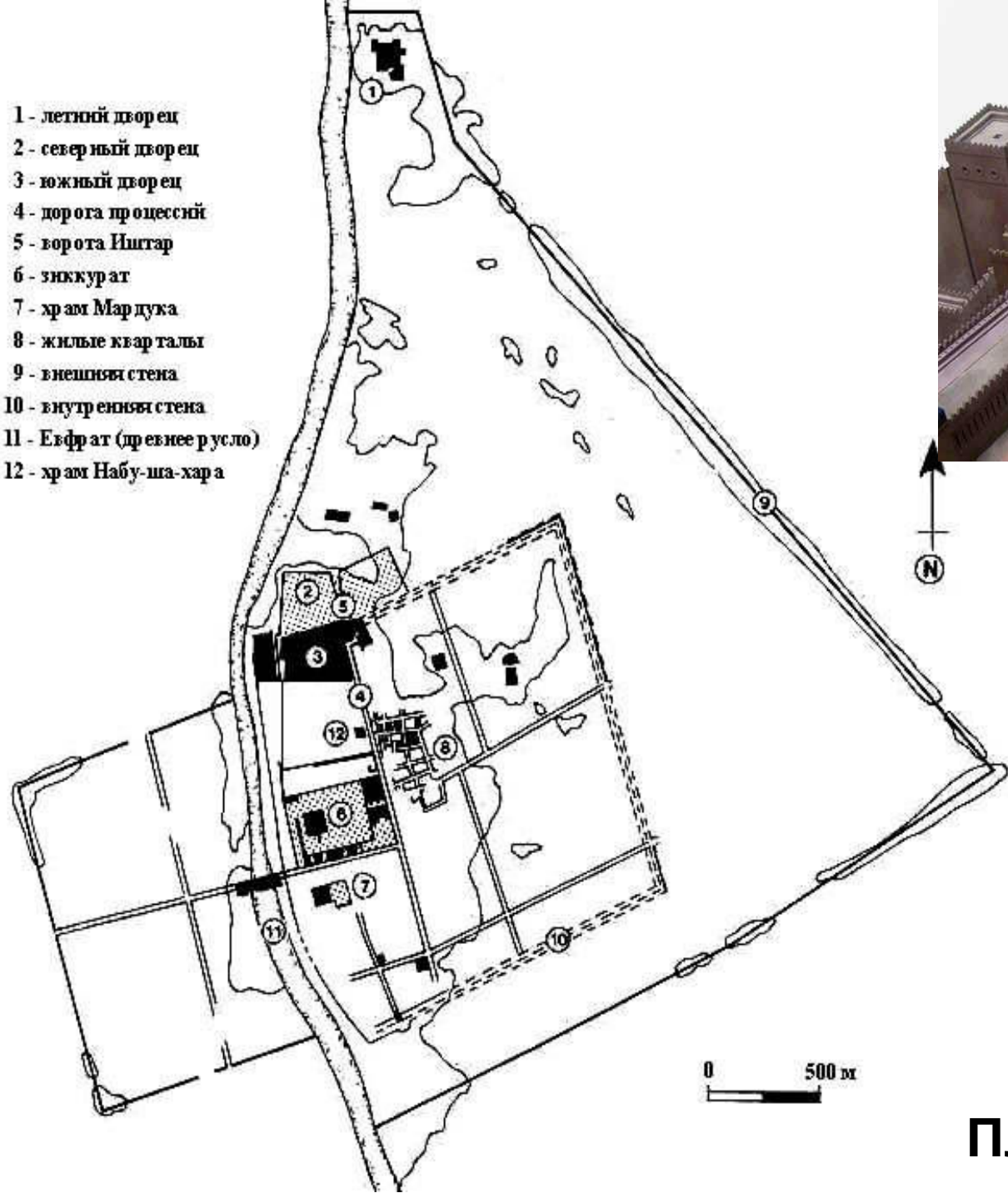
ВАВИЛОН у VI ст. до н.е.

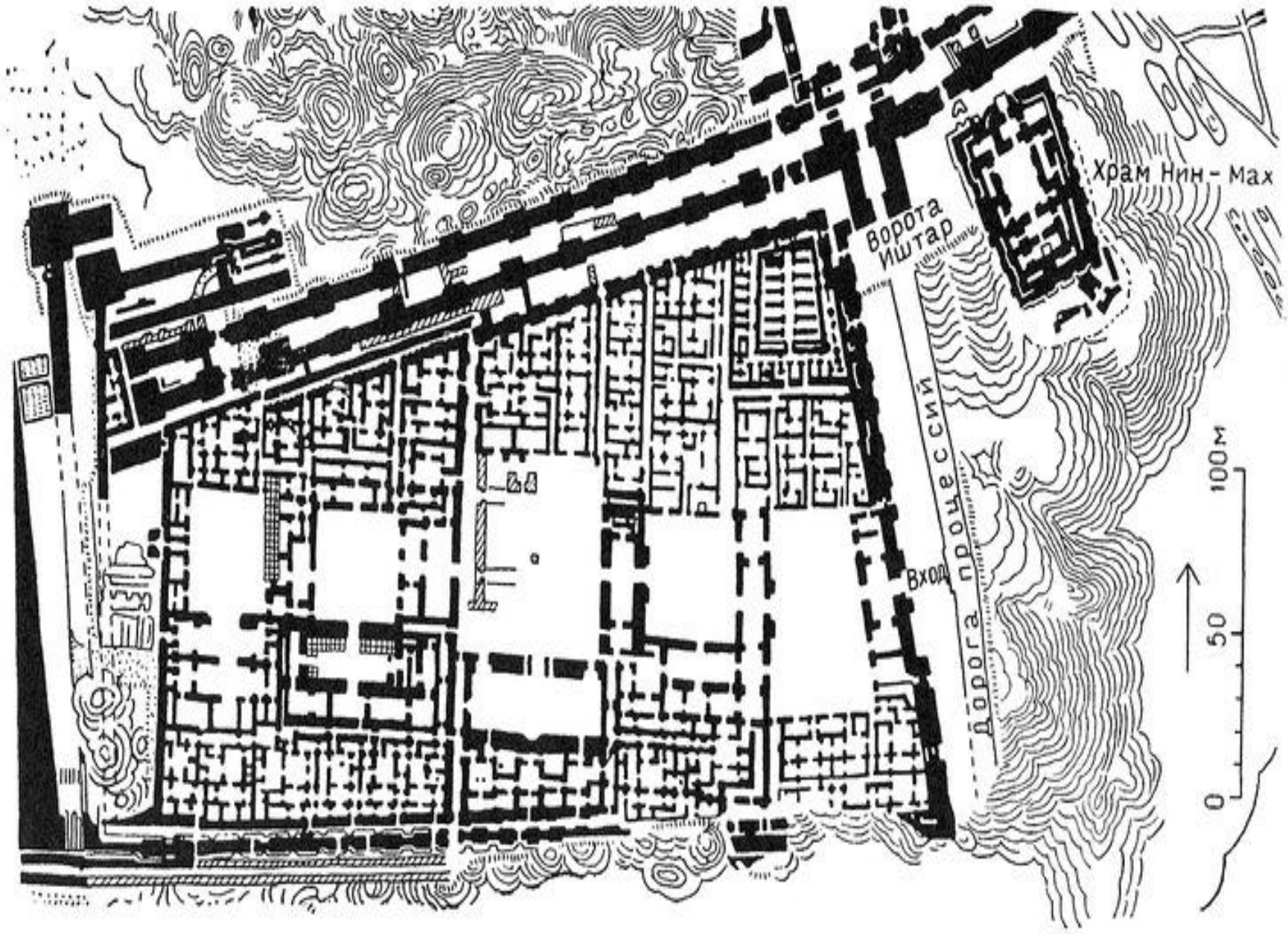
Реконструкція **святилища Мардука** у м. Вавилон, Вавилонська вежа, зикурат Етеменанкі, архітектор Арадаххешу, 91,5x91,5 м, висотою 90 м. Кожний із семи ярусів був пофарбований у білий, чорний, червоний, синій, пурпурний, срібний і золотий колір. Зверху знаходилось святилище Мардука із золотим ложем, кріслом і статуї бога та його дружини. Вінчали споруду позолочені роги бика – символ

- 1 - летний дворец
- 2 - северный дворец
- 3 - южный дворец
- 4 - дорога процессий
- 5 - ворота Иштар
- 6 - зиккурат
- 7 - храм Мардука
- 8 - жилые кварталы
- 9 - внешняя стена
- 10 - внутренняя стена
- 11 - Евфрат (древнее русло)
- 12 - храм Набу-ша-хара

0 500 м

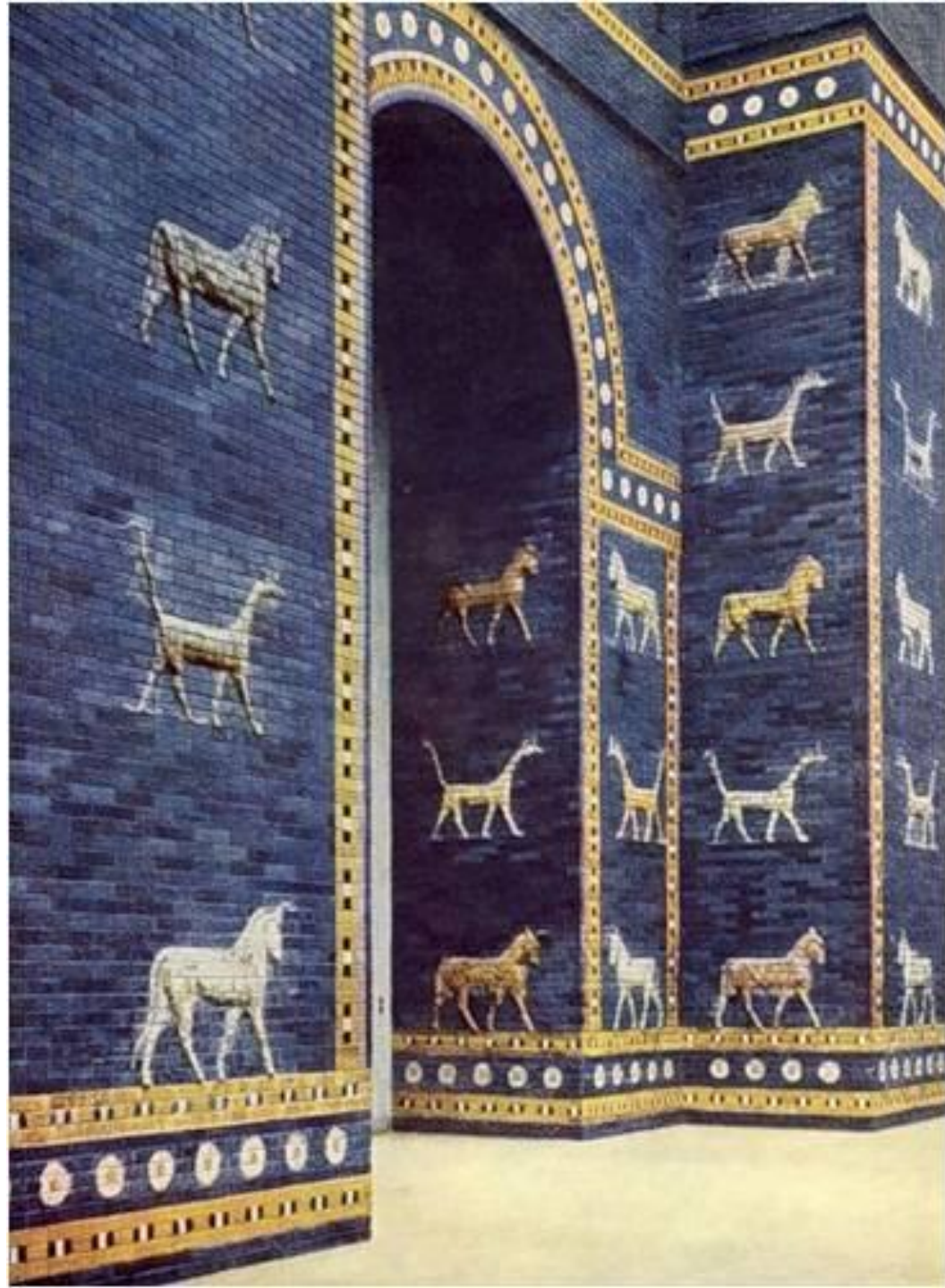
План Вавилону

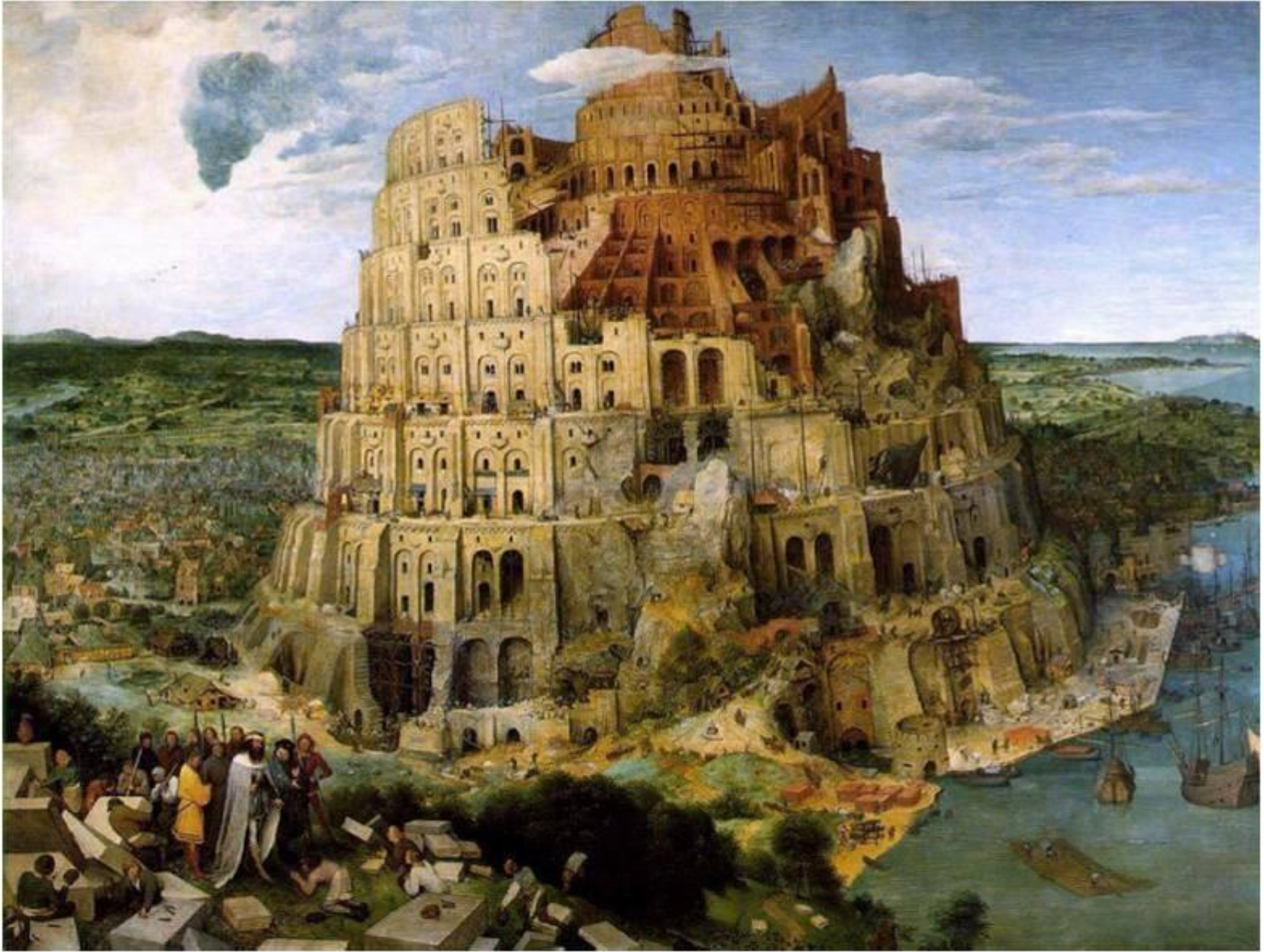
Вавилон. Южный дворец Навуходоносора, VI в.
до н. э.

Брама Іштар у Вавилоні (575 р. до н. е.). Проїзні арки до міста фланкували дві великі внутрішні вежі та дві менші зовнішні, облицьовані яскраво-синіми глазурованими плитками із жовтими рельєфами процесії левів. Реконструкція брами зберігається в Пергамському музеї Берліну.

**Брама Іштар із
символічним
зображенням
ритуальних охоронців –
левів, биків і драконів, які
володіли магічною
силою боронити від злих
духів**

**Вавилонська вежа, нідерландський художник епохи Відродження
Пітер Брейгель Старший (1563 р.).**

Реконструкція висячих садиб вавилонян при
правлінні Навуходоносора (605..562 рр. до н. е.) та описаних в працях
Геродота.

Споруда мала вигляд чотириярусної піраміди з планом
неправильного чотирикутника (42 x 34 м). Тераси підтримували

Тема 4. Архітектура Егейського світу

Райони поширення: Острови Егейського моря, узбережжя Малої Азії з м. Троя та Балканський півострів з м. Мікени.

Кріто-мікенська культура розвивалась одночасно з єгипетською і месопотамською з 3000 до 1200 рр. до н.е. Центр Егейської культури знаходився на о. Крит. Пам'ять про Егейський світ збереглася в міфах Стародавньої Греції, а про м. Трою – в епосі Гомера.

У 19 ст. німецький археолог Генріх Шліман розкопав залишки

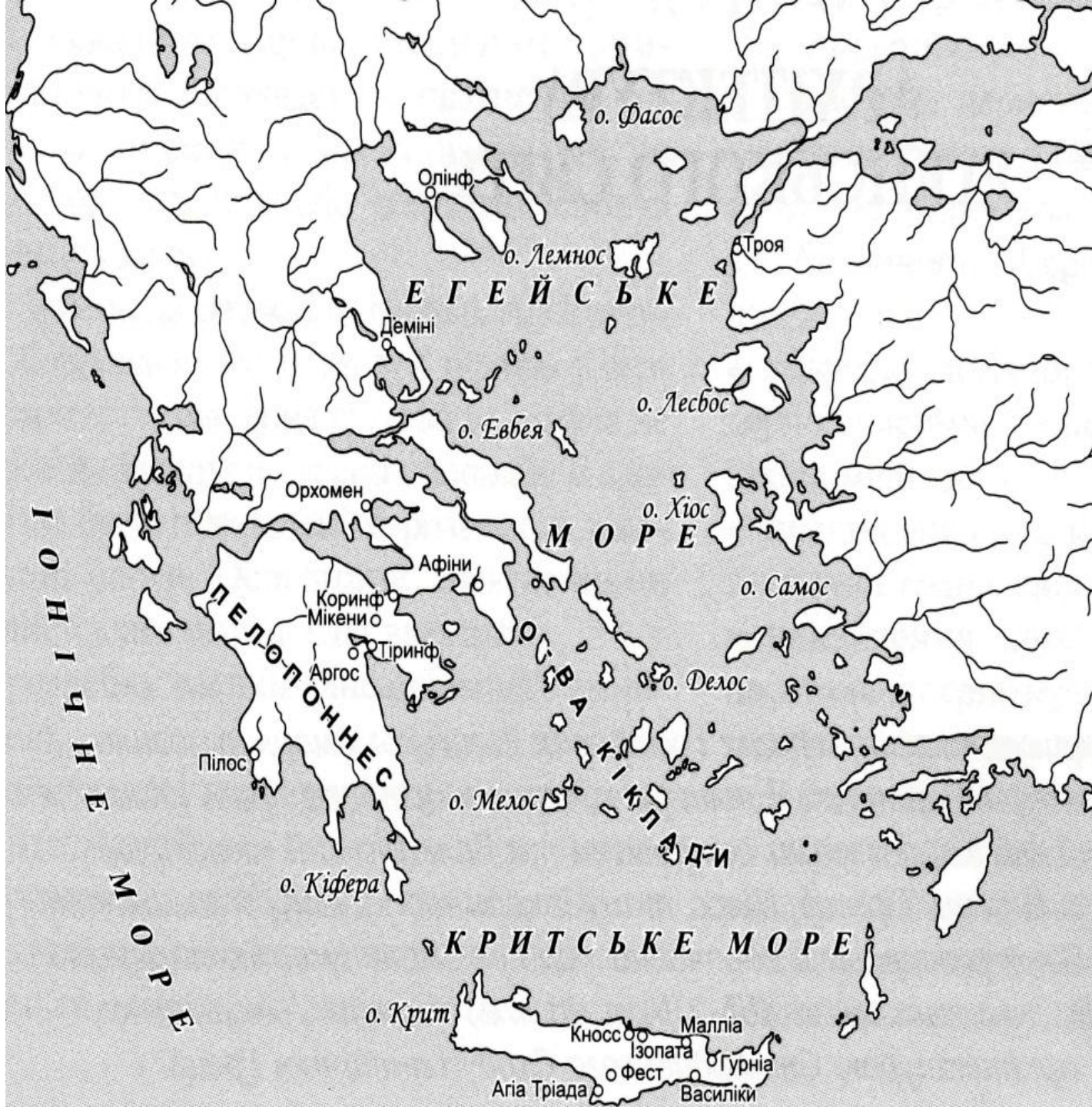
м. Трої, знайшов «Скарб царя Пріама» з ювелірними виробами (діадеми, браслети, кубок, срібний посуд), які до 1945 р. зберігались в Берлінському музеї, а потім вивезені до Москви, де таємно зберігалися. В 1996 р. були вперше виставлені як російська власність за прийнятим законом про реституції.

Егейську культуру поділяють на три періоди:
4000...3000 рр. до н.е. – Троянський період;

1200...1100

історичний

історичний

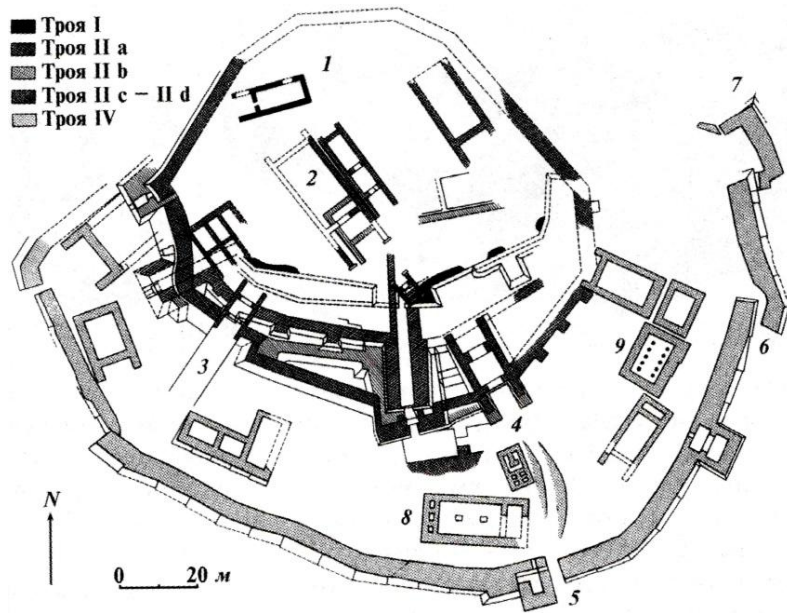

**Області
розповсюджен
ня Егейської
культури**

Архітектура Троянського періоду

Легендарна Троя гомеровської «Іліади» знайдена в кінці 19 ст. На одному місці тривалий час будувались поселення, утворився пагорб, в якому знайшли 8 культурних шарів. Троя являла собою фортецю з укріпленими стінами і воротами.

Основним типом споруд Трої були мегарони – витягнуті прямокутні житлові будинки з лоджією входу, без вікон, але з отвором у стелі, утвореним перехресними балками, які спирались на стояки, якщо приміщення було широким.

Стіни мегарону

Архітектура острова Крит (2000...1500 рр. до н. е.)

- Палац у м. Кносі складався із сотень різних приміщень, об'єднаних навколо великого парадного двору. До їх складу входили: тронний зал, колонні зали, глядачеві тераси, ванні кімнати. Палац був багатопверховим і мав надзвичайно заплутаний план. Ходи та коридори раптово поверталися, переходили у підйоми та сходові спуски. Саме тому виник міф про критський лабіринт, з якого не можна було знайти виходу. Більша частина приміщень не мала зовнішніх стін, а тому вони освітлювались через прорізи в стелях «світлові колодязі», які в деяких місцях проходили через декілька поверхів. Своєрідні колони палацу розширялись знизу догори та фарбувались червоними, чорними і жовтими кольорами.

Кносський палац, о. Крит, Греція:

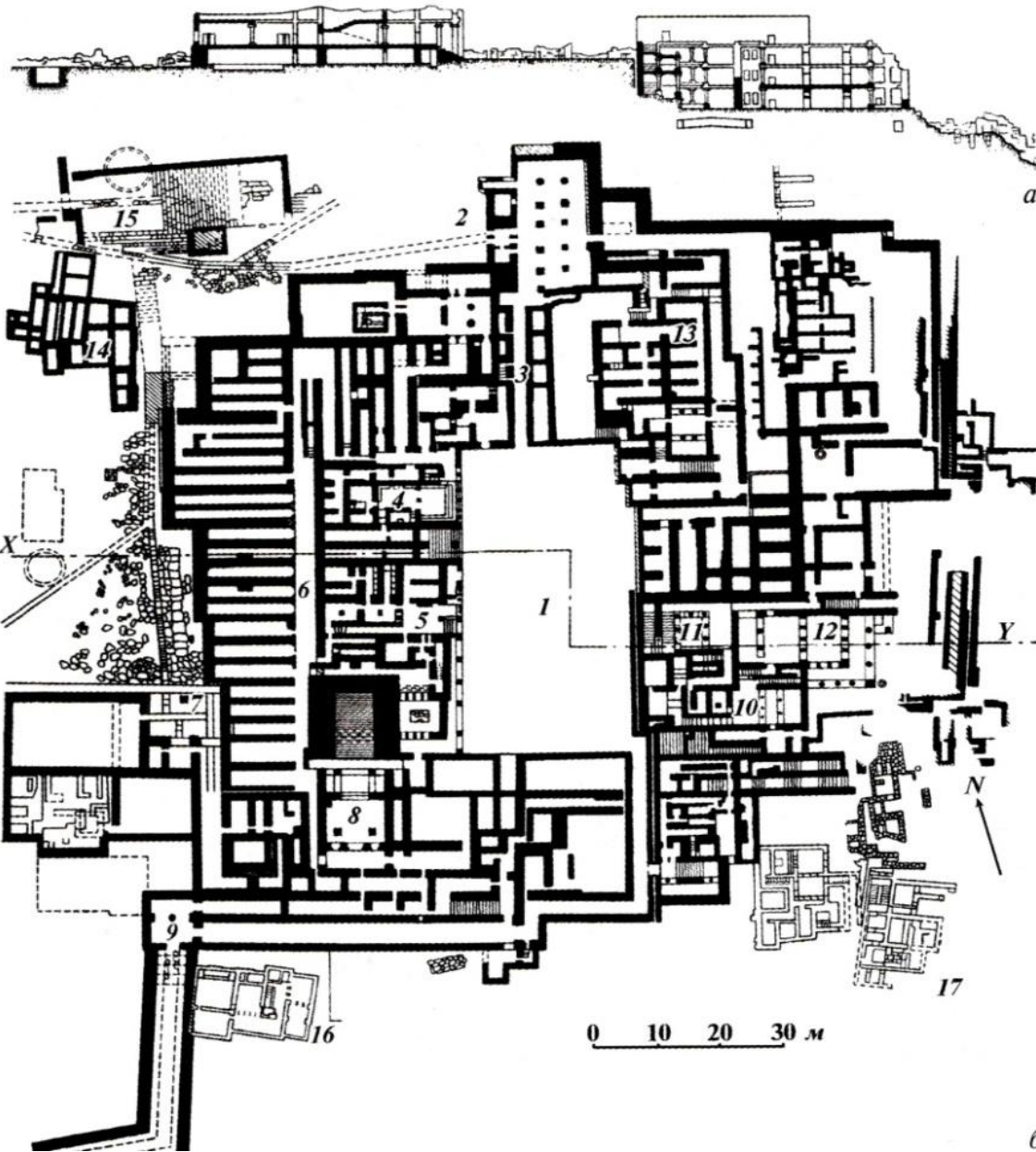
Греція:

а – розріз 1-1; б – план;

1 – центральний двір; 2 – північні пропілеї і пілонна зала; 3 – північний вхід; 4 – тронна зала; 5 – святилище; 6 – західні склади;

7 – західний портал; 8 – південні пропілеї; 9 – південно-західний східчастий портал; 10 – кімната цариці; 11 – «Великі сходи» в житловому кварталі; 12 – зала двосічної сокири; 13 – склади кераміки; 14 – північно-західна скарбниця; 15 – театральний

16 – північно-західна скарбниця; 17 – театральний

**Залишки палацу у Кносі, о. Крит, Греція, 1700...1400 р. до н.е.,
північний вхід**

Егейські колони північного порталу Кносського палацу, до складу якого входило 1300 кімнат, система водопостачання та каналізації

Архітектура материкової Греції

Пізньомінойському періоду одночасно відповідає розквіт поселень на материковій частині Греції. Найбільш сильними і багатими стали поселення Мікен, Тиринфа і Пілоса. Гомер називав Мікени «золоторясними» і археологічні відкриття царських шахтових гробниць з художніми предметами Генріха Шлімана в 1876 р. це підтверджують

Шахові та толосні гробниці в Мікенах, с. Мікінес, Греція, XVII...XV ст. до н. е.

Шахові гробниці – вузькі глибокі ями закриті плитами і засипані землею.

Камерні гробниці – прямокутні поховальні камери з проходами з поверхні землі. **Толосні гробниці** – круглі в плані споруди з купольними удаваними склепіннями і

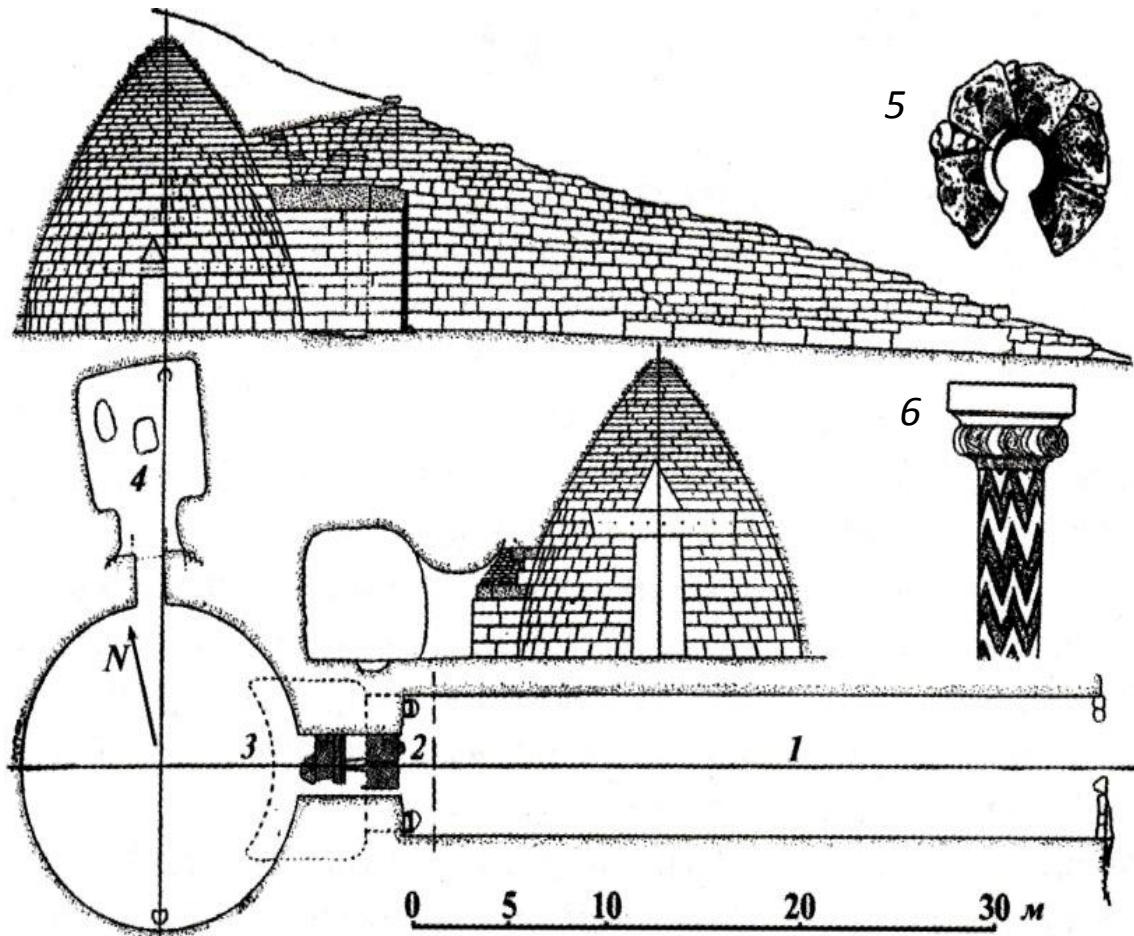

Шахтна і камерна гробниці гробниця для поховання царів у Мікенах

Архітектура материкової Греції, Мікенський період
(1400...1100 рр. до н.е.). Могутні оборонні споруди оточували м. Мікени. Циклопічні стіни товщиною 6...10 м складались з великих вапняних брил.

План і розрізи гробниці царя Атрея у вигляді **толоса** – півпідземної круглої зали діаметром 15 м і висотою 14 м.

Толосна гробниця
«Скарбниця Атрея»,
Греція, XIV...XII ст. до н.

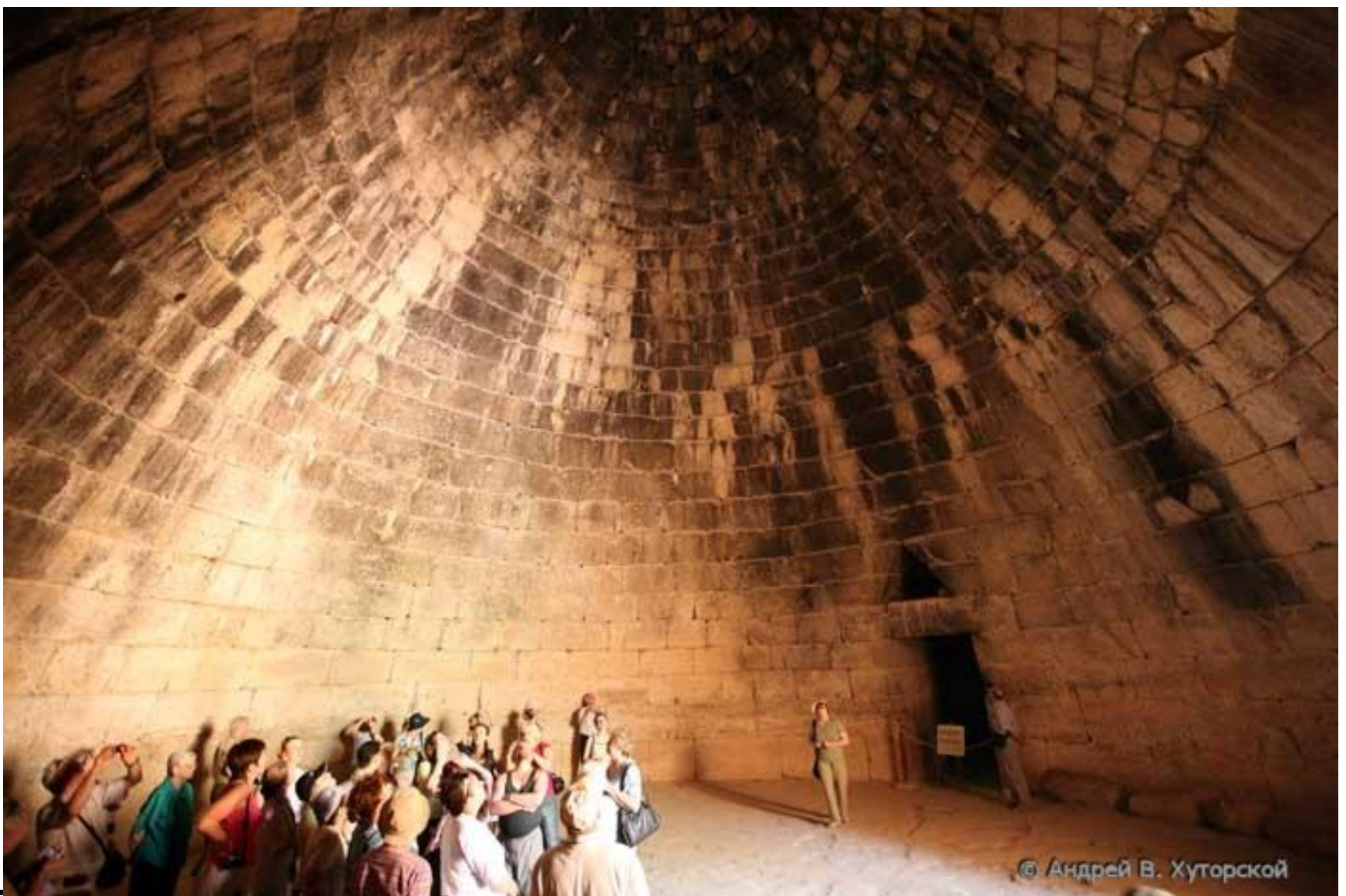
е.:

а – розрізи і план;
1 – дромос; 2 – стоміон з
півколонами; 3 – толос;
4 – поховальна бокова
камера;

5 – верхній ряд
мурування куполу; 6 –

Вхідний проріз, стоміон, **гробниці царя Атрея** з розмірами: висота 5,4 м і ширина 2,7 м, перекритий двома великими кам'яними блоками. Для запобігання обвалу над прорізом зроблений розвантажувальний трикутник.

Гробниця Атрея перекрита куполом діаметром 14,6 м складеним із 33 рядів обтесаних кам'яних блоків, кожен із яких виступав і був вужчим від попереднього. На висоті 13,4 м верхнє кільце перекривала плита.

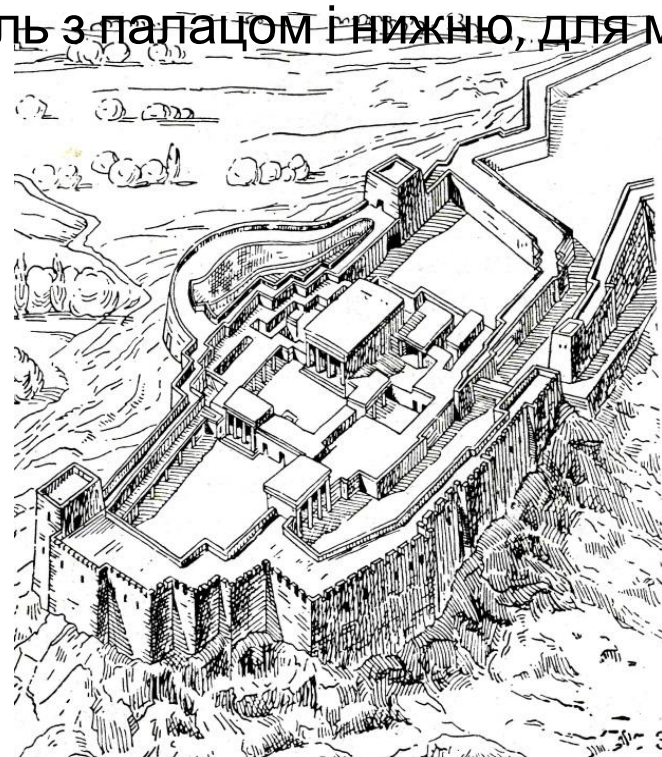
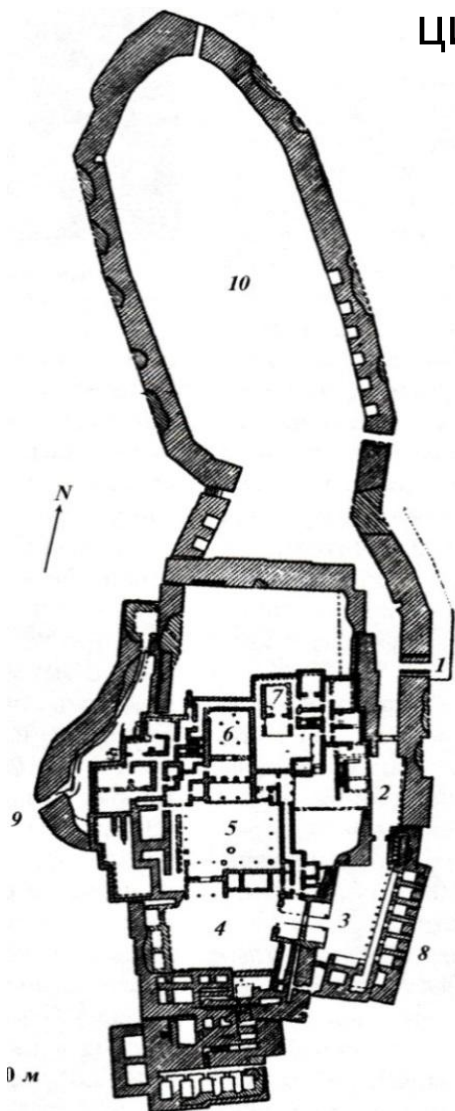

Левові ворота, Мікени, Греція, 1250 р. до н.е. – вхід до цитаделі через стіни, які називають «циклопічними»

Ворота з двох вертикальних кам'яних блоків і масивної перемички, над якою розміщений різний трикутний камінь із висіченими левами на задніх лапах

Акрополь Тиринфа, 15 км від Мікен, розміщений на пагорбі біля моря, фортеця з міцними оборонними стінами, захищала рівнину Аргоса від набігів морських піратів і відігравала важливу роль у торгівлі Мікенської Греції. Закінченого вигляду акрополь Тиринфа набув в XIII ст. до н. е. Укріплення оточують ділянку, яка розділена на дві частини – верхню цитадель з палацом і нижню, для мешканців

**Сучасний
вигляд цитаделі
Тиринфа,
Греція, XVIII ст.
до н. е.
Список ЮНЕСКО**

